

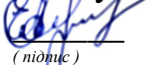
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО

Навчально-науковий інститут загальноуніверситетської підготовки
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Спеціалізація (за наявності) _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис) Олена ЯЦУХ
(ім'я та прізвище)

«11» лютого 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему **«Трансформація системи бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетній сфері в умовах цифровізації фінансового управління»**

Здобувач вищої освіти:

(підпис)

Володимир Гончаров

(ім'я та прізвище здобувача)

Керівник:

(підпис)

к.е.н., доцент Олена Плаксюк

(учене звання, науковий ступінь, ім'я та прізвище)

Запоріжжя, 2026 р.

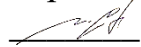
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО

Навчально-науковий інститут загальноуніверситетської підготовки
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Спеціалізація (за наявності) _____

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Володимир ЦАП
(ім'я та прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Олена ЯЦУХ
(ім'я та прізвище)

«27» листопада 2025 р.

«28» листопада 2025 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи магістра

здобувача вищої освіти Гончаров Володимир Володимирович
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Трансформація системи бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетній сфері в умовах цифровізації фінансового управління

керівник роботи Плаксюк Олена Олександрівна к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора університету від «24» листопада 2025 року № 603-З

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «12» лютого 2026 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи науково-теоретична література, нормативна та законодавча база, матеріали фахових видань, фінансова та бухгалтерська звітність страхової компанії.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Основи організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах.

2. Організація бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в ТДАТУ імені Дмитра Моторного.

3. Напрями удосконалення системи обліку оплати праці в бюджетних установах в умовах цифронізації.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці – 11 од , рисунки – 2 од.

6. Дата видачі завдання «26» листопада 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів	Відмітка про виконання
1	Затвердження плану роботи	01.12.2025р.	виконано
2	Розділ 1 Основи організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах	19.12.2025р.	виконано
3	Розділ 2 Організація бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в ТДАТУ імені Дмитра Моторного	05.01.2026р.	виконано
4	Розділ 3 Напрями удосконалення системи обліку оплати праці в бюджетних установах в умовах цифронізації	30.01.2026р.	виконано
5	Висновки та пропозиції, список використаних джерел	04.02.2026р.	виконано
6	Перевірка на плагіат	05.02.2026р.	виконано
7	Попередній захист роботи на кафедрі	16.02.2026р.	виконано

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Володимир Гончаров
(ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Олена Плаксюк
(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	10
1.1 Особливості організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах	10
1.2 Організація та облік оплати праці в бюджетних установах	14
1.3 Автоматизація бухгалтерського обліку в бюджетних установах	20
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ОПЛАТИ ПРАЦІ В ТДАТУ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО	27
2.1. Організаційна характеристика та стан системи обліку навчального закладу	27
2.2. Облік нарахування заробітної плати, податкової соціальної пільги та утримань	33
2.3 Характеристика інформаційних технологій, що використовуються для цифровізації обліку праці та заробітної плати	47
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ В УМОВАХ ЦИФРОНІЗАЦІЇ	53
3.1 Особливості удосконалення системи обліку в бюджетній сфері в контексті розвитку цифрових технологій	53
3.2. Напрями вдосконалення бухгалтерського обліку оплати праці в ТДАТУ імені Дмитра Моторного в умовах цифровізації фінансового управління	56
3.3 Оптимізація системи обліку заробітної плати шляхом застосування спеціальних конфігурацій	60
Висновки до розділу 3	66
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Автоматизовані інформаційні системи відіграють все більшу роль у бухгалтерському обліку, але багато підприємств не мають можливості швидко здійснити цифрову трансформацію основних систем та бізнес-процесів. Актуальність обраної теми визначається низкою важливих змін у сфері бухгалтерського обліку та цифровізації державного фінансового управління в Україні, які мають безпосередній вплив на систему обліку оплати праці в бюджетних установах. Сучасні процеси цифровізації, що впроваджуються в управлінні публічними фінансами, зумовлюють необхідність перегляду традиційних підходів до обліку та звітності, оптимізації інформаційних потоків, підвищення оперативності та достовірності даних, а також інтеграції сучасних ІТ-рішень у бухгалтерські операції. Це особливо стосується оплати праці — однієї з ключових статей витрат бюджетних установ, що вимагає високого рівня точності, автоматизації розрахунків, облікових алгоритмів та прозорості у формуванні даних для внутрішніх і зовнішніх користувачів управлінської інформації.

Особливу актуальність темі надає останнє рішення органів державної влади щодо заборони використання в Україні низки програмних продуктів російського походження, зокрема популярних бухгалтерських систем компанії 1С та їхніх модифікацій, у тому числі конфігурацій для обліку та оплати праці в державному секторі. У січні 2026 року Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України включила до переліку забороненого програмного забезпечення понад 20 продуктів 1С, серед яких «1С: Бухгалтерія», «1С: Підприємство», «1С: Зарплата та кадри», «UA-Budget» та інші системи, що були широко використані в держорганах та бюджетних установах для автоматизації облікових процесів. Цей крок суттєво прискорює процеси цифрової трансформації та потребує оперативної розробки і впровадження надійних альтернативних ІТ-рішень для ведення бухгалтерського обліку, зокрема обліку оплати праці, у бюджетній сфері. Перехід від застарілих або заборонених рішень до сучасних цифрових платформ вимагає не лише технічної модернізації, але й

методологічного переосмислення організації облікових процесів, адаптації національного законодавства до кращих світових практик, а також підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів у частині роботи з новими інформаційними системами.

У зв'язку з цим дослідження трансформації системи обліку оплати праці в умовах цифровізації фінансового управління є особливо важливим для розробки науково-методичних рекомендацій, що сприятимуть ефективній адаптації бюджетних установ до сучасних вимог інформаційної безпеки, законодавчих змін та цифрових стандартів, забезпечать автоматизацію обліку, зменшення ризиків помилок, оптимізацію робочих процесів та підвищення якості управлінської інформації в системі публічних фінансів. Це сприятиме підвищенню ефективності використання бюджетних коштів, прозорості фінансової звітності та зміцненню довіри суспільства до фінансової системи держави.

Ступінь розробленості. Проблеми організації бухгалтерського обліку та напрями його розвитку в суб'єктах державного сектору знайшли широке відображення у працях вітчизняних науковців. Зокрема, теоретико-методологічні засади функціонування системи бухгалтерського обліку в установах державного сектору досліджували О.О. Дорошенко, Ю.В. Дубовий, С.О. Левицька, О.І. Линник, В.М. Ловінська, В.А. Мазур, Н.С. Михайленко, А.Д. Сайганова, С.В. Свірко, Н.Ф. Яремчук та інші автори. У зазначених працях розглянуто питання нормативного регулювання, організації облікового процесу, формування облікової політики та адаптації бухгалтерського обліку до сучасних умов функціонування бюджетних установ.

Значну частину наукових досліджень присвячено проблематиці виплат працівникам, зокрема обліку заробітної плати, інших заохочувальних і компенсаційних виплат, а також їх відображенню у фінансовій та бюджетній звітності. Ці питання висвітлено у працях Н.О. Божка, Н.М. Бондаренко, О.В. Будько, В.Г. Васильєвої, О.С. Височан, О.В. Гамової, Л.О. Дорогань-Писаренко, Л.П. Коритник, В.С. Леня, О.Г. Обмока, В.С. Олійника, В.Ю. Фабіянської, Н.А. Яковишиної та інших учених. Наукові напрацювання зазначених авторів

формують теоретичну основу для вдосконалення обліку оплати праці в бюджетній сфері.

Водночас важливе місце в наукових дослідженнях займають теоретичні, методичні та практичні аспекти автоматизації бухгалтерського обліку, які традиційно розглядалися як інструмент підвищення ефективності облікових процесів. Значний внесок у розвиток даного напрямку зробили А.Г. Загородній, С.В. Івахненко, А.М. Колот, Л.М. Котенко, А.Н. Кузьмінський, М.В. Кужельний, Є.В. Мних, С.М. Турчин, Л.М. Старостина, Н.М. Ткаченко, Б.В. Усач, Д.М. Черваньов, В.Г. Швець, В.О. Шевчук, Л.М. Янчева та інші науковці.

Разом із тим сучасні умови цифровізації фінансового управління та законодавчі обмеження щодо використання програмних продуктів російського походження, зокрема систем 1С, актуалізують необхідність подальших досліджень у цьому напрямі. Відмова від 1С у бюджетному секторі зумовлює потребу в переході на вітчизняні або міжнародні програмні рішення, перегляді методики автоматизації обліку оплати праці, адаптації облікових процесів до нових цифрових платформ та забезпеченні належного рівня інформаційної безпеки. Це свідчить про те, що питання трансформації системи бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетній сфері в умовах цифровізації залишаються недостатньо дослідженими та потребують подальшого наукового опрацювання, що й обумовлює актуальність обраної теми магістерської роботи.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку оплати праці в закладах вищої освіти бюджетної сфери (на прикладі Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного).

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та організаційні аспекти трансформації системи бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетній сфері в умовах цифровізації фінансового управління.

Метою дослідження є вивчення теоретичних і методичних засад організації бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетних установах, а також розробка практичних рекомендацій щодо його вдосконалення на прикладі Таврійського

державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного з урахуванням впровадження цифрових технологій.

Завданнями кваліфікаційної роботи магістра є:

- дослідити економічну сутність оплати праці та її роль у системі фінансового управління бюджетних установ;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку оплати праці в закладах вищої освіти;
- охарактеризувати організацію та методику бухгалтерського обліку оплати праці в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного;
- оцінити стан автоматизації обліку оплати праці в сучасних умовах цифровізації;
- виявити проблемні аспекти та ризики трансформації системи бухгалтерського обліку оплати праці;
- обґрунтувати напрями та розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку оплати праці з використанням сучасних цифрових рішень у ТДАТУ.

Метами дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних підходів до обліку оплати праці; індукція та дедукція – для формування наукових висновків; порівняльний метод – для зіставлення традиційних і цифрових підходів до організації обліку; системний підхід – для дослідження обліку оплати праці як елементу фінансового управління; документальний аналіз – для вивчення первинних документів і бухгалтерської звітності ТДАТУ; економіко-статистичні методи – для аналізу показників оплати праці; графічні та табличні методи – для наочного представлення результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розвитку теоретичних та методичних положень щодо бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетній сфері в умовах цифровізації фінансового управління, а також у формуванні науково-методичного підґрунтя для підвищення інформаційної прозорості,

аналітичної цінності та безпеки даних про розрахунки з працівниками з метою вдосконалення управління бюджетними коштами.

удосконалено:

– методичний підхід до організації бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетних установах, який передбачає деталізацію облікових об'єктів за видами виплат (основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, заохочувальні та компенсаційні виплати) та етапами обробки інформації в цифрових облікових системах, що забезпечує підвищення точності нарахувань, прозорості використання фонду оплати праці та достовірності фінансової і бюджетної звітності (сторінка 58);

– аналітичний інструментарій управління розрахунками з оплати праці, доповнений внутрішніми управлінськими регістрами (аналітична відомість структури фонду оплати праці, звіт про відхилення фактичних витрат на оплату праці від планових, аналітична довідка щодо навантаження фонду оплати праці на бюджет установи), що дозволяє здійснювати оперативний контроль за використанням бюджетних коштів та своєчасно виявляти відхилення і ризики перевитрат (сторінка 60).

набуло подальшого розвитку:

дефініція поняття «облік оплати праці в бюджетній сфері», яку уточнено з урахуванням процесів цифровізації фінансового управління та вимог інформаційної безпеки. Запропоновано розглядати облік оплати праці як інтегровану систему формування, обробки та контролю інформації про розрахунки з працівниками, що здійснюється з використанням сучасних цифрових технологій, забезпечує дотримання бюджетного законодавства, прозорість витрачання коштів та підтримку управлінських рішень, що підвищує обґрунтованість і контрольованість витрат на персонал (сторінка 57);

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх безпосереднього використання у діяльності Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного з метою підвищення ефективності організації бухгалтерського обліку оплати праці, раціонального

використання коштів фонду оплати праці та посилення фінансової дисципліни в умовах цифровізації фінансового управління.

Запропоновані в роботі підходи до вдосконалення системи бухгалтерського обліку оплати праці можуть бути використані для уточнення положень облікової політики ТДАТУ, оптимізації облікових процедур нарахування та виплати заробітної плати, а також підвищення повноти, своєчасності та достовірності відображення розрахунків з працівниками у бухгалтерському обліку та бюджетній звітності, зокрема в умовах відмови від використання програмних продуктів ІС та переходу на альтернативні цифрові рішення.

Результати проведеного аналізу та сформульовані висновки щодо структури, динаміки й ефективності використання фонду оплати праці ТДАТУ доцільно застосовувати в практиці фінансового управління університету для планування видатків на оплату праці, контролю за їх цільовим використанням, своєчасного виявлення відхилень від затверджених кошторисних призначень і мінімізації ризиків неефективного використання бюджетних коштів.

Розроблені рекомендації щодо вдосконалення методики аналізу та внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці можуть бути використані при організації системи внутрішнього контролю в ТДАТУ, а також у процесі підготовки та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації чисельності персоналу, структури заробітної плати та впровадження цифрових інструментів обліку. Окремі положення та висновки роботи можуть бути адаптовані для впровадження в інших закладах вищої освіти та бюджетних установах аналогічного профілю, а також використані в освітньому процесі під час викладання дисциплін з бухгалтерського обліку, аналізу та фінансового управління.

Результати наукових досліджень, отримані в процесі виконання кваліфікаційної роботи магістра, були оприлюднені у тезах доповіді на тему: Трансформація системи бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетній сфері в умовах цифровізації фінансового управління. Сучасні виклики та сталий розвиток економіки і бізнесу: матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Запоріжжя, 11 грудня 2025 р.) / ТДАТУ: ред. кол.: І. В. Колокольчикова, Л. О. Болтянська, Н. В. Кукіна, С. Р. Плотніченко, О. О. Яцух [та ін.]. Запоріжжя: ТДАТУ, 2025. 408 с.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи магістра викладено на 76-ми сторінках друкованого тексту, включаючи 11 таблиць, 2 рисунки, 4 додатки. Список використаних джерел складається з 59 найменування, викладених на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

1.1 Особливості організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах

Бюджетними є установи та організації господарська діяльність яких фінансується за кошти державного або місцевого бюджету, які мають відповідний статус згідно статутних та інших документів, а також засновником яких виступає відповідний державний орган або орган місцевого самоврядування. До бюджетних установ відносяться соціально-орієнтовані організації та установи, зокрема: школи, дитячі садки, навчальні заклади різних рівнів акредитації, установи охорони здоров'я, тощо. Такі бюджетні установи відносяться до суб'єктів господарювання невиробничої сфери.

Бухгалтерський облік в таких установах регулюється законодавством про бюджетний процес та нормативно-правовими документами по організації і веденню бухгалтерського обліку в установах Міністерства фінансів України (МФУ) та Державної казначейської служби.

Для розуміння поняття бюджетна установа чи організація, а також організації облікового процесу необхідно розглянути термінологію, яка визначена у окремих нормативно-правових актах та застосовується в державному секторі.

Відповідно до Ч. 1 ст 2 Бюджетного Кодексу України, бюджетні установи це – «...Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими» [1].

В статті 1 Закону № 996 вказано, що бухгалтерський облік це «...процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень». Національне положення (стандарт)

бухгалтерського обліку є «...Нормативно-правовий акт, затверджений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам» та «...Сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [11]. «...Сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються суб'єктом державного сектора для складання та подання фінансової звітності» відображено в п. 4 розд. I НП(С)БОДС 101(національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі) «Подання фінансової звітності», затвердженого наказом Мінфіну від 28.12.09 р. № 1541 [5].

Упорядкування підходів щодо організації бухгалтерського обліку та приведення його до уніфікації здійснюється через прийняття відповідних законів та інструкцій. Так Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [11] забезпечує єдині засади його здійснення для всіх суб'єктів незалежно від форм власності. Для бюджетних установ визначено, що «порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності про виконання бюджетів і госпрозрахункових операцій бюджетних установ встановлюється Державною казначейською службою України відповідно до законодавства» [34].

Державна казначейська служба України розробляє план рахунків бухгалтерського обліку, порядок його застосування та інструкцію з обліку наявності та використання коштів, основних засобів, запасів, видатків, валютних операцій, проведення інвентаризацій, складання звітності тощо. Сувора регламентація обліку методологічно забезпечує єдність та порівнюваність показників установ різних галузей бюджетної сфери, а також можливість отримання зведених показників для контролю виконання кошторисів.

До організаційних особливостей ведення обліку у бюджетних установ належать:

- контроль виконання кошторису видатків;

- бухгалтерський облік касових і фактичних видатків;
- чіткий бухгалтерський облік за статтями бюджетної класифікації;
- дотримання вимог нормативно-правових актів;
- специфіка бухгалтерського обліку залежно від діяльності установи або організації [34].

Процес здійснення бухгалтерського обліку та забезпечення контролю за доходами та видатками, а також по виконанню кошторисів, подання та складання звітності покладається на бухгалтерію. У бюджетних установах використовують два напрямки організації ведення бухгалтерського обліку:

- 1) бухгалтерії окремих установ;
- 2) централізовані бухгалтери.

Бухгалтерський облік у бюджетних правовідносинах покликаний здійснювати відображення усіх господарських операцій щодо доходів та витрат та повноти виконання кошторису за загальним фондом та спеціальним фондом, а також забезпечити підготовку та надання узагальнених даних у звітності, виявлення понадпланових витрат. За дотримання правил бюджетної дисципліни і правильну організацію бухгалтерського обліку в установах відповідальність несуть керівник установи і головний бухгалтер [3].

Централізовані бухгалтерії – найпоширеніша форма організації обліку. Вони створюються, як правило, при міністерствах, відомствах, управліннях місцевих державних адміністрацій з метою виконання всіх функцій з обліку та звітності бюджетних установ, які вони обслуговують. Такі бухгалтерії ведуть бухгалтерський облік всіх підвідомчих установ, складають кошториси та фінансову звітність, а також здійснюють систематичний контроль за правильністю оформлення первинних документів, збереженням коштів і матеріальних цінностей, ефективним використанням державних коштів.

За керівниками бюджетних установ, що обслуговуються централізованою бухгалтерією, зберігаються права розпорядника бюджетних коштів: укладати договори на поставку товарів і надання послуг, трудові договори (контракти) на виконання робіт; витратити відповідно з установленими нормами матеріали,

продукти харчування та інші матеріальні цінності на потреби установи; затверджувати авансові звіти підзвітних осіб; документи з інвентаризації; акти на списання основних засобів та інших матеріальних цінностей, що стали непридатними; вирішувати інші питання, що стосуються діяльності бюджетної установи.

Службові обов'язки в бухгалтерії розподіляються за функціональними ознаками, а саме, за кожною групою працівників закріплюється окрема ділянка роботи. В централізованій бухгалтерії можуть бути створені такі групи: планово-фінансовий, матеріальна (з обліку ОЗ та запасів); обліку розрахунків із персоналом, розрахункова за зобов'язаннями; обліку коштів спеціального фонду; відділ статистики і звітності; КРВ. (В ц/б Відділу освіти виділяють такі відділи: економічний; фінансовий; розрахунковий; матеріальний; відділ харчування шкіл; відділ харчування ДНЗ; тендерно-договірний.) [45].

Формою ведення бухобліку в бюджетних організаціях є меморіально-ордерна форма обліку. З метою забезпечення єдності бухобліку суб'єктів державного сектору МФУ затвердило «Порядок складання типових форм меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору» (Наказ Міністерства фінансів України від 08 вересня 2017 року N 755.) [35].

Обліковими реєстрами є меморіальні ордери – накопичувальні відомості, яким присвоюються номери з 1 по 16. Враховуючи, що в основному використовуються бухгалтерські програми для ведення БО, у Наказі МФУ передбачені форми бланків при автоматизованому веденні БО.

Аналітичний облік ведеться в книгах, картках аналітичного обліку. Записи роблять щоденно (якщо був рух) з посиланням на номер меморіального ордеру. Для ведення аналітичного обліку готівкових операцій, касових та фактичних видатків, отриманих та перерахованих асигнувань ДКУ видало Наказ №100 від 6.10.2000р. «Про затвердження форм карток та книг аналітичного обліку бюджетних установ та порядку їх складання». Аналітичний облік основних засобів та запасів ведеться згідно з іншими відповідними Інструкціями ДКУ.

План рахунків – це перелік рахунків і субрахунків для узагальнення інформації про факти діяльності суб'єктів держсектора у бухобліку. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі затверджений наказом Мінфіну від 31.12.2013 № 1203 і запроваджується з 01.01.2017р. [6]. У ньому за десятковою системою наведено коди (номери) та найменування синтетичних рахунків і субрахунків. Порядок, за яким слід вести рахунки бухгалтерського обліку, та їх призначення для всіх суб'єктів бухгалтерського обліку в державному секторі визначає Порядок застосування Плану рахунків. Однак з огляду на галузеві особливості, за потреби міністерства, інші центральні органи виконавчої влади в межах своєї компетенції можуть розробити методичні рекомендації стосовно порядку застосування Плану рахунків в установах, які їм підпорядковані, з урахуванням специфіки їх діяльності. [45].

1.2 Організація та облік оплати праці в бюджетних установах

На сьогоднішній день заробітна плата є складною економічною категорією, і її слід розглядати із різних точок зору. Вона виступає як певний елемент ринку праці у вигляді ціни товару, бо працівник фактично продає робочу силу, і для нього це дохід, а з точки зору роботодавця – елемент витрат. Заробітна плата із погляду держави є об'єктом для оподаткування та наповнення пенсійного фонду та державного бюджету.

Аналізуючи Закон України «Про оплату праці» [10], доцільно відзначити, що під заробітною платою розуміють винагороду розраховану у грошовому виразі, яку виплачує власник або уповноважений від його імені орган працівнику за виконаний ним певний об'єм роботи або виконання функцій, яка зафіксована у трудовому або колективному договорі.

На підприємствах, установах чи організаціях заробітна плата містить наступні складові частини:

- основну;
- додаткову;
- інших заохочувальні та компенсаційні виплати.

Фонд оплати праці та ефективне використання трудових ресурсів є складною та важливою обліковою категорією, так як заробітна плата зазвичай є єдиним джерелом доходів працівників, а для роботодавців це свого роду витрати, і у той же ж час засіб мотивації працівників до розв'язання поставлених завдань.

Наприклад, К. Маркс розглядає оплату праці, як відображення перетворення вартості і ціни робочої сили найманого працівника. Дудченко Н. І. [39] визнає заробітну плату, як частиною вартості, яка виражена в грошовій формі, що видається працівникові за створений працею продукт. Гольцова С.М. [38] трактує заробітну плату як плату, отриману власником робочої сили за пророблений обсяг праці, або ціну, виплачену йому за використання робочої сили працівника, що визначено внеском працівника у загальний фонд праці.

Виходячи з цих тверджень, можна визначити основні три її функції, які виконує заробітна плата:

- відтворювальна, тобто забезпечує життєві потреб працівника;
- стимулююча, тобто її розмір має бути у достатньому розмірі для спонукання працівника у підвищенні ефективності праці;
- розподільча, тобто має розподіляти рівень виконання працівником свої обов'язків [49].

Найбільш повно, розкриває зміст зазначеної категорії Безверхий К.В., визначаючи заробітну плату, як зазначену в договорі ставку оплати праці працівника, рівень якої визначається ринком праці, відповідним рівнем кваліфікації та освіти працівника, системами мотивації й успішністю самої роботи [33].

Отже, заробітна плата – це економічна категорія, яка характеризує відносини роботодавця та працівника з приводу розміру доходу та виступає елементом ринку, який визначає ціну, за якою купується робоча сила.

Закон України «Про оплату праці» [10], визначає, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як оплата, у грошовому виразі, яку власник чи уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. У бюджетній сфері облік праці має певні особливості :

- результатом виконуваної роботи є часто не річ (продукція), а послуги (діяльність);
- праця носить переважно розумовий характер;
- у складі сукупних витрат бюджетних установ на оплату праці припадає від 60 до 85% усіх витрат;
- у бюджетній сфері досить високий рівень кваліфікації працюючих, а в деяких галузях (освіта, охорона здоров'я, мистецтво) частка спеціалістів вищої кваліфікації сягає близько 50 % загальної чисельності працівників.

Основна частина всіх витрат, які здійснюються бюджетною установою, займають витрати на оплату праці. Джерела оплати праці для бюджетних установ:

1. Кошти, які виділяються з відповідного бюджету.
2. Частина доходу, який отримано в результаті господарської діяльності.
3. Інші джерела.

У кошторисі за загальним і спеціальним фондом передбачаються видатки на оплату праці працівників бюджетних установ з нарахуванням внесків до фондів соціального страхування на заробітну плату (КЕКВ – 2110-2120). Вони складають значну частину всіх видатків установи та першочергово забезпечуються бюджетними коштами [13, 20].

Оперативний облік чисельності персоналу в установі здійснюється відділом кадрів із використанням типових форм первинної документації, затверджених наказом Міністерства статистики України № 489 від 5 грудня 2008 року «Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці». До таких форм належать: П-1 «Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу», П-2 «Особова картка працівника», П-3 «Наказ (розпорядження) про надання відпустки», П-4 «Наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту)».

У бюджетних установах переважає погодинна форма оплати праці. Основним документом, що використовується для обліку фактично відпрацьованого часу, є форма П-5 «Табель обліку використання робочого часу».

Даний документ містить перелік працівників установи та складається в одному примірнику уповноваженою особою. Табель підписується відповідальною посадовою особою (завідувачем кафедри, відділення чи лабораторії) та керівником підрозділу, після чого передається до бухгалтерії для здійснення нарахування заробітної плати й аналізу використання робочого часу [14; 24; 25].

У таблиці зазначаються прізвище, ім'я та по батькові кожного працівника, а також фіксуються всі випадки присутності та відсутності на роботі, які позначаються умовними буквено-цифровими кодами. Перелік і розшифрування таких позначень наводиться на титульній сторінці табеля. Наприкінці місяця в документі підбиваються підсумки щодо загальної кількості відпрацьованих днів (годин) та часу неявок.

З метою систематизації обліку використання робочого часу кожному працівникові присвоюється індивідуальний табельний номер, який зазначається в усіх документах, що стосуються обліку праці та її оплати. У разі звільнення або переведення працівника до іншого підрозділу його табельний номер не підлягає повторному використанню та має залишатися вільним протягом щонайменше трьох років.

Заповнення табеля обліку робочого часу здійснюється двічі протягом місяця, що пов'язано з установленим порядком виплати заробітної плати. Виплата здійснюється у строки, визначені колективним договором, але не рідше двох разів на місяць з інтервалом, який не перевищує 16 календарних днів. Відповідно, табель використовується окремо для нарахування авансу за першу половину місяця та для остаточного розрахунку заробітної плати за другу половину.

Відповідно до статті 50 Кодексу законів про працю України [3], нормальна тривалість робочого часу не може перевищувати 40 годин на тиждень. Дана норма поширюється на працівників бюджетних установ, за винятком категорій, для яких законодавством передбачено скорочену тривалість робочого часу. Такий режим, зокрема, встановлюється для окремих працівників розумової праці, діяльність яких пов'язана з підвищеним рівнем інтелектуального та нервового навантаження, до яких належать викладачі, вчителі та лікарі.

Оплата праці працівників бюджетних установ формується з посадового окладу (тарифної ставки), а також включає премії, доплати за роботу в нічний час, надурочні години, роботу у святкові та вихідні дні, і надбавки, що встановлюються в межах затвердженого фонду оплати праці.

Нарахування заробітної плати здійснюється на підставі штатного розпису, наказів про прийняття на роботу, переведення та звільнення працівників, табеля обліку використання робочого часу, доплатних листів та інших первинних документів. Оплата часу, протягом якого працівник фактично не виконував трудові обов'язки, проводиться на основі довідок-розрахунків і додаткових підтверджених документів, зокрема наказів керівника установи, листків непрацездатності, заяв та наказів про надання відпусток тощо [45].

У закладах вищої освіти нормування праці професорсько-викладацького складу базується на річному навчальному навантаженні, визначеному в академічних годинах відповідно до навчальних планів. До складу педагогічного навантаження входять читання лекцій, проведення практичних і семінарських занять, приймання заліків та іспитів, керівництво навчальною практикою, аспірантами, а також підготовкою магістерських робіт. Для кожного виду діяльності встановлюються нормативи в годинах, наприклад, керівництво магістерською роботою становить 32 години, курсовою роботою – 2 години тощо.

Загальний річний обсяг педагогічного навантаження на одного викладача не має чітко встановлених меж. Для професорсько-викладацького складу встановлено 36-годинний робочий тиждень, протягом якого працівники зобов'язані виконувати навчальну, методичну, науково-дослідну та виховну роботу. При цьому враховується, що робочий час викладача не обмежується лише перебуванням у закладі освіти, а може продовжуватися за його межами. Для наукового, навчально-допоміжного та адміністративно-господарського персоналу тривалість робочого дня становить 7 годин [45].

Нормами КЗпП України [3] передбачено можливість установами п'ятиденного або шестиденного робочого тижня. Вибір тривалості робочого тижня здійснюється з урахуванням специфіки роботи установи, думки трудового

колективу та погоджується із органом влади, у віданні якого перебуває установа. Слід звернути увагу, що розмір заробітної плати за першу половину місяця визначається колективним договором або внутрішнім нормативним актом роботодавця, погодженим із профспілковим органом. Така виплата не може бути меншою за оплату фактично відпрацьованого часу, розраховану на підставі тарифної ставки (посадового окладу) працівника. Інакше кажучи, сума авансу має становити не менше ніж 50 % місячної тарифної ставки (окладу). У процесі нарахування авансу не враховуються додаткові виплати, такі як надбавки, премії та інші доплати, які згідно з чинним законодавством виплачуються разом із заробітною платою за підсумками місяця [47, 28].

Бухгалтер повинен враховувати, що таблиць обліку використання робочого часу ведеться щодо всього облікового складу працівників, незалежно від категорії зайнятості, зокрема осіб, прийнятих на постійну, тимчасову або сезонну роботу, а також учнів, залучених до виконання робіт під час виробничої практики чи канікул з оплатою праці.

Кожному працівникові присвоюється унікальний табельний номер, який згодом використовується в кадрових і бухгалтерських документах. Посадові оклади працівників бюджетних установ встановлюються чинними законами, постановами КМУ та наказами профільних міністерств. Відповідно до постанови КМУ № 1298 [25], розмір посадових окладів працівників визначається за тарифною сіткою шляхом множення окладу працівника 1-го тарифного розряду на відповідний тарифний коефіцієнт. При цьому посадовий оклад для 1-го тарифного розряду встановлюється на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який діє станом на 1 січня відповідного календарного року. Досить часто працівники одержують доплати, серед яких:

- доплати за виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників;
- за суміщення професій (посад);
- за розширення зони обслуговування або збільшення обсягу виконуваних робіт.

На сьогодні граничного розміру премій для працівників бюджетних установ не встановлено. Щорічні – як основна, так і додаткові – відпустки надаються працівникові таким чином, щоб зазвичай вони були використані до завершення відповідного робочого року. Право на щорічну основну та додаткові відпустки повної тривалості в перший рік роботи надається після шести місяців безперервного стажу на цьому підприємстві, в установі або організації [35].

Типові бухгалтерські проведення щодо утримання та нарахування заробітної плати відповідно до законодавства України наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Типові бухгалтерські проведення щодо утримання та нарахування заробітної плати в бюджетних установах

№ з/п	Зміст господарської операції	Первинні документи	Кореспонденція субрахунків		№ МО
			Дебет	Кредит	
1	Нараховано заробітну плату працівникам	Відомість нарахування заробітної плати	8011	6511	5
2	Утримано із заробітної плати податок на доходи фізичних осіб (18 %)	Відомість нарахування заробітної плати	6511	6311	5
3	Утримано із заробітної плати військовий збір (1,5 %)	Відомість нарахування заробітної плати	6511	6311	5
4	Кошти для зарахування на банк	Відомість нарахування заробітної плати	6511	6514	5
5	Утримано аліменти на виконання виконавчого листа	Відомість нарахування заробітної плати	6511	6518	5
6	Компенсовано податок на доходи фізичних осіб	Відомість нарахування заробітної плати	8011	6511	5
7	Нараховано на заробітну плату єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (22 %)	Відомість нарахування заробітної плати	8012	6313	5

1.3 Автоматизація бухгалтерського обліку в бюджетних установах

Застосування технологічних ІТ-інновацій у бухгалтерському обліку перетворює його організацію та підвищує якість інформаційного забезпечення на

новий рівень прозорості, безпеки, оперативності та актуальності. Це також сприяє підвищенню професійних компетенцій та відповідальності персоналу. Особливо важливе значення має використання ІТ-інновацій для поліпшення електронного документообігу. Завдяки ІТ-модернізації бухгалтерських процедур досягаються наступні цілі: збирання, групування та структурування інформаційних потоків; автоматичне формування звітів; скорочення часу між отриманням інформації та її введенням до бази даних; зменшення ризику помилок у бухгалтерському обліку та прийнятті управлінських рішень, що дозволяє компаніям уникнути спотворень інформації; швидкий доступ та передача інформації; інтеграція всіх рівнів обліку для створення єдиної інформаційної бази; забезпечення ефективного оперативного контролю [54].

Бюджетні установи для автоматизації обліку та документообігу використовують такі системи як:

– автоматизовані системи управління (ERP): інтегровані програмні системи, які об'єднують різні функціональні області організації, такі як облік, фінанси, кадри, закупівлі тощо. Вони дозволяють автоматизувати процеси, спрощувати роботу з даними та забезпечувати єдину базу даних для всієї установи.

– електронний документообіг та електронний підпис: застосування електронних документів та електронного підпису дозволяє ефективно обмінюватися даними, забезпечує їх цілісність та автентичність, а також спрощує процеси збереження та пошуку документів.

– хмарні технології: використання хмарних обчислень дозволяє зберігати та обробляти дані на віддалених серверах. Це забезпечує швидкий доступ до інформації з будь-якого пристрою та забезпечує автоматичне оновлення програмного забезпечення [36].

Дослідження ринку програмних продуктів для обліку ставить на меті вибір програмного забезпечення, яке найкраще відповідає потребам, та є доступним для налаштування під специфічні вимоги [48]. Ринок в Україні пропонує такі програмні продукти: Платформа «FIT-Бюджет» для ведення обліку в бюджетних

установах, MASTER:Бухгалтерія – високоякісний український програмний продукт, , BAS Бухгалтерія, Інтернет Бухгалтерія iBuh.Online, Програмний комплекс «Дебет Плюс» – конфігурація «Для бюджетних та державних установ», «Для медичних закладів», «Для освітніх установ», «Сільське господарство», «Для комунальних підприємств (водоканал, ЖЕК, ОСББ, та інші)», SMARTFIN.UA – українська онлайн-бухгалтерія для малого та середнього бізнесу. Зарплата, кадри, звітність та облік ФОП, Zarplata 24 – онлайн-калькулятор для розрахунку заробітної плати та формування зарплатних документів, Торгсофт – програма обліку товару. Бухгалтерська програма KBS – Облік Бюджетної Організації. KBS – Облік КНП, Бухгалтерська програма BookKeeper: повноцінне ведення обліку та складання звітності онлайн, Програмні комплекси зі штучним інтелектом професійного бухгалтера: «ЕЛФІ КАЗНАЧЕЙ» для бюджетних організацій; «ЕЛФІ 10.1» для малих та середніх підприємств (виробництво, торгівля, послуги); «ЕЛФІ Мрія» для неприбуткових організацій; «ЕЛФІ ПІДПРИЄМСТВО» (SQL Server) для великих промислових підприємств, Бухгалтерія Онлайн від Приватбанку, ПК для бюджетних організацій «Crystal Finance Millennium», Програмний комплекс «АБ ОФІС», Сервіс WebЗвіт, Онлайн-бухгалтерія Діловод, ПК Універсал та ін. [52].

Доцільно розглянути основні сучасні програмні продукти, що використовуються закладами освіти України. Програмна система М.Е.Дос (міл електронний документ) забезпечує можливість електронного ведення бухгалтерського обліку, формування та подання податкових звітів, електронного обміну даними з податковими органами та іншими учасниками бізнес-процесу. Вона включає в себе функції автоматичного розрахунку податків та зборів, генерації звітності та аналітичного обліку [52]. М.Е.Дос стала особливо популярною в Україні після впровадження системи електронного документообігу та електронного обліку в 2015 році. Вона забезпечує зручний та швидкий доступ до облікової інформації, спрощує процеси звітності та сприяє автоматизації бухгалтерських операцій, надає можливість генерувати і подавати різноманітну податкову звітність, включаючи звіти про прибуток, податок на додану вартість

(ПДВ), єдиний соціальний внесок (ЄСВ), звіти про виплату заробітної плати тощо. Програма дозволяє автоматично розраховувати суми податків і відправляти звіти електронним шляхом до відповідних органів, підтримує використання електронного підпису для підписування та автентифікації електронних документів. Це забезпечує юридичну вагу та безпеку електронної звітності; зберігає інформацію про клієнтів та контрагентів, включаючи їх контактні дані, реквізити та іншу важливу інформацію. Це допомагає швидко використовувати ці дані при підготовці документів та звітності; М.Е.Дос має вбудовану систему контролю помилок, яка перевіряє правильність заповнення документів та забезпечує відповідність до вимог законодавства. Вона допомагає уникнути помилок та забезпечити точність звітності. Програма регулярно оновлюється для відповідності змінам у податковому та бухгалтерському законодавстві. Це дозволяє користувачам завжди мати актуальну та відповідну до вимог версію програми [48, 52].

Програмний продукт «LOGICA» є комплексною системою автоматизації бухгалтерського обліку та управління фінансами, призначеною для підприємств різних галузей. Виконує роль загальної бази даних, до якої мають доступ всі користувачі та в якій відбувається обмін даних щодо місцевих бюджетів.

До основних характеристик «LOGICA» належать [48, 52]:

1. Функціональні можливості: надає широкий спектр функціональних можливостей, включаючи облік фінансових операцій, касові операції, облік зобов'язань та заборгованостей, управління активами та запасами, розрахунок заробітної плати, формування звітності, бюджетування та аналітику.

2. Інтеграція з іншими системами: «LOGICA» інтегрується з іншими програмними системами, такими як системи управління кадрами, тощо. Це дозволяє обмінюватися даними між різними системами та забезпечує єдиноцінність інформації.

3. Модульна структура: «LOGICA» має модульну структуру, що дозволяє вибирати та налаштовувати лише ті модулі, які відповідають конкретним потребам. Це дає можливість налаштовувати програму під індивідуальні потреби.

4. Зручний інтерфейс користувача: «LOGICA» має зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс користувача, що спрощує роботу з програмою та зменшує час на навчання персоналу.

5. Захист даних: «LOGICA» забезпечує захист конфіденційності та цілісності даних. Вона використовує різні механізми шифрування та автентифікації, щоб забезпечити безпеку інформації.

6. Підтримка та оновлення: Розробник «LOGICA» надає підтримку та регулярні оновлення програмного продукту, що включає усунення помилок, вдосконалення функціональності та адаптацію до змін у законодавстві.

Програмний продукт «LOGICA» дозволяє ефективно вести бухгалтерський облік, контролювати фінансову діяльність та отримувати необхідну звітність. Вона спрощує процеси управління фінансами та допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Для надання практичної допомоги органам місцевого самоврядування по формуванню, виконанню бюджетів територіальних громад (сільських, селищних, міських) в умовах дії Бюджетного кодексу України призначена програма «Місцевий бюджет», яка допомагає в організації та управлінні бюджетними програмами на місцевому рівні.

Для подання звітності використовується АС «Є-звітність». Програма автоматично формує необхідні звіти відповідно до вимог законодавства і забезпечує правильну структуру звітності та заповнення обов'язкових полів, що дозволяє уникнути помилок при поданні звітів. Програма постійно оновлюється, щоб відповідати останнім змінам у законодавстві та вимогам звітності. Вона також забезпечує сумісність з іншими програмними продуктами та форматами документів, що спрощує обмін інформацією [52].

У зв'язку з російською агресією на території України все більше підприємств, не бажаючи фінансувати армію окупанта, відмовляються від російських софтів з фінансового на складського обліку. За Указом Президента України № 227/2023 від 15 квітня 2023 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 квітня 2023 року «Про застосування та внесення

змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» Україна офіційно ввела санкції проти низки російських ІТ-компаній. До списку потрапила «1С», під санкціями також «Програмні продукти «Парус» і АТ «Ситронікс», які спеціалізуються на автоматизації. Указ діє з 18 квітня 2023 року [21]. Однак знайти справді гарний продукт не так і просто. У зв'язку з наведеним вище до списку програм української розробки з обліку товарів та продажів можна також віднести: HugeProfit; Dilovod; ТОРГСОФТ; УкрСклад; Квітка Торгівля»; Афіна; ОБОРОТ; IBS; ERP Foss; ZStore (Zippy-склад) jSolutions; Quincefin (Квінсфін) [21, 48].

Висновки до розділу 1

Отже, основною ознакою бюджетної установи чи організації є те, що свою діяльність вони здійснюють за рахунок бюджетних коштів, зокрема: державного або місцевого, а також частково можуть залучати кошти від надання послуг передбачених чинним законодавством. Видатки здійснюються установами відповідно до кошторисних призначень, відображених у кошторисі, як головного планово-фінансового документа установи, за кодами економічної класифікації. Бюджетна класифікація доходів та видатків здійснюється на основі групування доходів і видатків за однорідними ознаками [46].

Впровадження цифрових технологій в бухгалтерський облік та фінансову звітність суттєво змінює не лише практику, а й теорію обліку в цілому. Змінюється зміст елементів методу бухгалтерського обліку, алгоритм їх реалізації на практиці. Крім того, документообіг перетворюється на електронний формат, інвентаризація стає швидким і менш трудомістким процесом, а оцінка наближається до єдиної справедливої вартості. ІТ-системи дозволяють закладам освіти створювати та обробляти електронні документи, що сприяє швидкому та безпечному обміну інформацією між різними відділами та підрозділами. Електронний документообіг спрощує процеси затвердження, контролю та архівування документів [36]. Цифровізація обліку та внутрішнього контролю забезпечує перехід від традиційних паперових документів та ручного обліку до

ефективних, швидких та безпомилкових процесів, що базуються на використанні сучасних інформаційних технологій. Вона покращує продуктивність та ефективність роботи, знижує час, затрачений на обробку інформації, та забезпечує більш точну та доступну звітність для різних зацікавлених сторін.

Проте традиційні підходи до автоматизації обліку діяльності закладів освіти потребують новітніх удосконалень щоб відповідати сучасним вимогам. Автоматизовані системи навчання, управління, обліку, не лише не забезпечують повного рішення всіх завдань закладів освіти, але розділяють інформаційний простір на окремі складові відповідно до функціональних задач, для яких необхідна певна інформація. Зазвичай це різні інструменти, які не є частиною єдиної системи для вирішення функціональних завдань закладів освіти. Такий підхід не сприяє ефективній реалізації проектів цифровізації і утворенню єдиної системи та потребує, на основі ретельного дослідження, впровадження вдосконалень системи обліку та документообігу [34].

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В ТДАТУ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

2.1. Організаційна характеристика та стан системи обліку навчального закладу

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (скорочене найменування українською: ТДАТУ) є правонаступником усіх прав і обов'язків Таврійського державного агротехнологічного університету відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 7 лютого 2019 року № 149. У зв'язку із тимчасовою окупацією міста Мелітополя та згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 26.04.2022 №387 тимчасово переміщений Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного у 2025 році продовжив свою діяльність на базі Запорізького національного університету, де постійно працює ректорат, деканати факультетів та ННІЗУП, приймальна комісія, навчальний відділ, науково-дослідна частина, бухгалтерія, канцелярія, відділ кадрів та інші структурні підрозділи університету [31].

Університет є юридичною особою державної форми власності, яка здійснює свою діяльність на засадах неприбутковості. Університет має самостійний баланс, бюджетні рахунки у територіальному органі Державної казначейської служби України та/або поточні та депозитні рахунки в установах державних банків, штампи, печатку зі своїм найменуванням, у тому числі печатку із зображенням Державного Герба України, офіційні бланки, сайт, власну газету та наукові журнали, а також може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і обов'язків, бути позивачем і відповідачем у суді [31].

Структурними підрозділами ТДАТУ є: навчально-наукові інститути, факультети, кафедри, наукова бібліотека, відділи, служби, які забезпечують організацію, проведення і контроль навчальної, методичної, наукової, виховної, фінансово-господарської діяльності, інші структурні підрозділи.

Основною метою освітньої діяльності ТДАТУ є забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб, які навчаються, підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних на національному та міжнародному ринках праці фахівців для наукових та освітніх установ, органів державної влади і управління, підприємств усіх форм власності за всіма рівнями вищої освіти в усіх галузях освіти (відповідно до міжнародних і вітчизняних класифікацій освіти), утвердження національних, культурних і загальнолюдських цінностей [31].

Бухгалтерська служба університету є структурним підрозділом Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, у своїй роботі керується Конституцією України, Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність України», Бюджетним Кодексом України, Національними стандартами (ПСБО), постановами, розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства фінансів України, іншими нормативно-правовими актами, Статутом університету, наказами ректора університету, положенням про бухгалтерську службу університету. [59]

Основними завданнями бухгалтерської служби університету є:

- ведення бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності університету та складання звітності;
- відображення у документах достовірної та у повному обсязі інформації про господарські операції і результати діяльності для оперативного управління бюджетними призначеннями та фінансовими і матеріальними (нематеріальними) ресурсами;
- забезпечення дотримання бюджетного законодавства, здійснення платежів та відображення їх в повному обсязі у бухгалтерському обліку і звітності;
- забезпечення контролю за наявністю і рухом майна, використання фінансових і матеріальних (нематеріальних) ресурсів, відповідно до затверджених бюджетних призначень. [59]

Університет як бюджетна установа, що утримується за рахунок коштів державного бюджету, складає та подає звітність відповідно до вимог бюджетного законодавства. Університет самостійно здійснює оперативний, бухгалтерський та фінансовий облік своєї роботи, веде статистичну звітність, подає відомості на вимогу органів, яким законодавством України надано право контролю за відповідними напрямками діяльності. Ректор і головний бухгалтер Університету несуть персональну відповідальність за достовірність бухгалтерської, фінансової та статистичної звітності університету. Головний бухгалтер здійснює постійний контроль за додержанням порядку ведення бухгалтерського обліку. Аудит діяльності Університету здійснюється згідно із законодавством України. Кошторис на поточний рік та всі зміни до нього, звіт про використання та надходження коштів, інформація щодо проведення тендерних процедур, штатний розпис на поточний рік публікуються на веб-сайті Університету. [31]

Для ТДАТУ складається кошторис за кодом програмної класифікації видатків кошторису (КПКВК) – 2201160, де входить також заробітна плата педагогічних працівників та нарахування на неї. Фінансування діяльності університету здійснюється за рахунок загального та спеціального фондів. План надходжень та витрат відображено в затвердженому річному кошторисі. Аналіз надходжень за 2022-2024 роки відображено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз плану надходжень загального та спеціального фондів за 2022-2024 р.р. (Грн.)

	2022		Разом	2024		Разом	Відхилення (разом)	
	загальний фонд	спеціальний фонд		загальний фонд	спеціальний фонд		+,-	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Надходження, усього	101285500	52160000	153445500	110665400	54938900	165604300	12158800	7,92
Надходження коштів із загального фонду бюджету	101285500	x	101285500	110665400	x	110665400	9379900	9,26
Надходження коштів із спеціального фонду бюджету, у т.ч.	x	52160000	52160000	x	54938900	54938900	2778900	5,33

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Надходження від оплати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством, в т.ч.	x	52160000	52160000	x	54938900	54938900	2778900	5,33
Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю	x	25200000	25200000	x	26200000	26200000	1000000	3,97
Надходження бюджетних установ від додаткової діяльності	x	26700000	26700000	x	28478900	28478900	1778900	6,66
Плата за оренду майна бюджетних установ	x	230000	230000	x	230000	230000	0	0,00
Надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна	x	30000	30000	x	30000	30000	0	0,00

Аналізуючи дані таблиці 2.1, бачимо позитивні зміни показників щодо фінансування університету. В структурі бюджету, відповідно до рис. 2.1, надходження коштів із загального фонду в 2022, 2024 роках становить 66 – 67 % відповідно, тобто фінансування установи здійснюється переважно за рахунок держави. В абсолютному вираженні складає + 9379900 грн. (9,26 %), що вказує на підвищення рейтингу університету на національному рівні. Слід відмітити зростання надходжень коштів спеціального фонду на 5,33 % (2778900 грн.) за рахунок платних послуг, наданих університетом, згідно чинного законодавства. В структурі фінансування це 34% – 33% за останні 2022 та 2024 роки відповідно. Основним видом діяльності закладу є надання освітніх послуг, а отже, зростання даних показників свідчить про збільшення кількості потенційно зацікавлених здобувачів вищої освіти і вказує на високу якість освітніх послуг ТДАТУ.

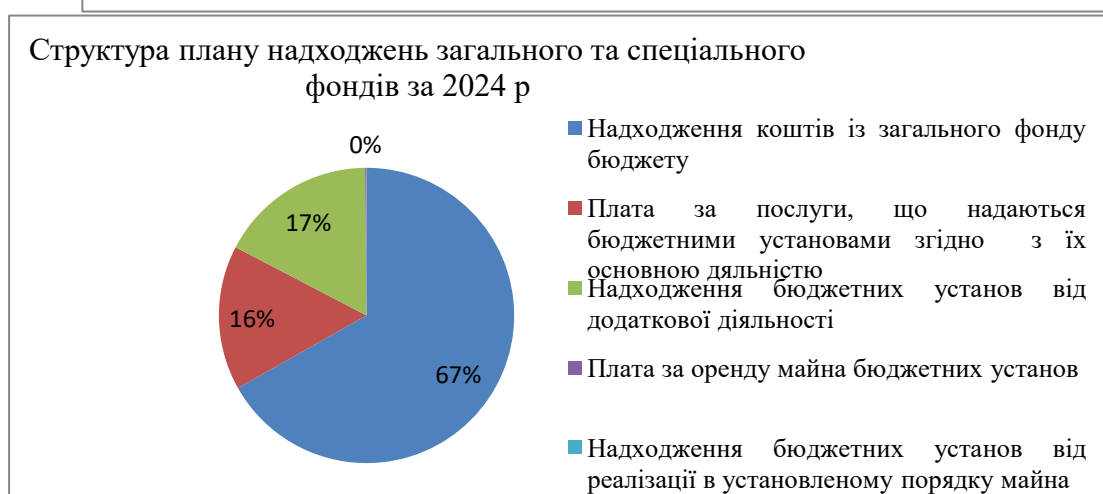
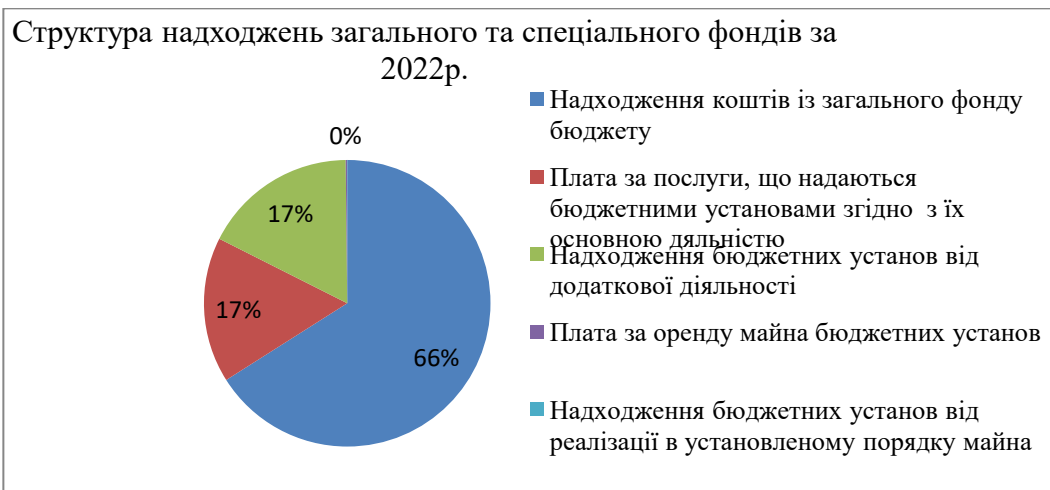

Рисунок 2.1 – Структура плану надходжень загального і спеціального фондів за 2022-2024 р.р.

Аналіз плану використання бюджетних коштів фондів за 2022 та 2024 роки відображено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз плану використання бюджетних коштів фондів за 2022-2024 р.р. КЕКВ 2282 (Грн.)

Видатки	2022		Разом	2024		Разом	Відхилення (разом)	
	загальний фонд	спеціальний фонд		загальний фонд	спеціальний фонд		+, -	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Видатки, усього	101285500	46160000	147445500	110665400	49938900	160604300	13158800	8,92
Поточні видатки	101285500	46160000	147445500	110665400	49938900	160604300	13158800	8,92

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Оплата праці і нарахування на зарплату в т.ч.	94196200	33022500	127198700	101660300	34788200	136448500	9249800	7,27
Заробітна плата	77210000	27051500	104261500	83327800	28515000	111842800	7581300	7,27
Нарахування на оплату праці	16986200	5951000	22937200	18332500	6237200	24605700	1668500	7,27
Використання товарів та послуг	6866834	14456000	21322834	8203300	14950700	23154000	1831166	8,59
Соціальне забезпечення	719860	x	719860	801800		801800	81940	11,3
Інші поточні видатки	x	150000	150000	x	200000	200000	50000	33,3

Аналізуючи дані табл. 2.2, ми бачимо, що найбільша стаття витрат спостерігається за витратами на заробітну плату. З кожним роком витрати на заробітну плату збільшуються. У 2022 році на заробітну плату працівників університету витрачено 104261500,00 грн, що становить 70% від усіх витрат. У 2024 році витрати на зарплату зросли на 7,27% у порівнянні з 2022 роком та становлять 111842800,00 грн, при незмінному показнику в структурі витрат. Код 2120 «Нарахування на заробітну плату» перебуває в прямій залежності від коду 2111 «Витрати на заробітну плату» та змінюється пропорційно.

Наступною статтею витрат є «Використання товарів та послуг», що включає витрати на комунальні послуги. У 2022 році вони становлять 21322834,00 грн, що становить 14,0% від загальної суми кошторису. Збільшення витрат на комунальні послуги відбулось у 2024 році на 8,59%, за рахунок збільшення тарифів на газ та електрику та оскільки виникла потреба облаштування укриття у закладі і становить 23154000,00 грн, що складає 14% від суми кошторису, як і в минулому році.

Витрати на соціальне забезпечення у 2022 році становлять 719860,00 грн та близько 1,0% від суми кошторису. У 2024 році витрати на соціальне забезпечення у порівнянні з 2022 роком зросли на 11,38% і становлять 81940,0грн, проте питома вага залишилася сталою.

За кодом «Інші поточні видатки» також спостерігається щорічне

збільшення витрат. У 2022 році витрати для забезпечення діяльності закладу склали 150000,00 грн, що складає менше 1 % від загальної суми витрат кошторису. У 2024 році спостерігається зростання на 33,33% і становить 200000,00 грн при сталому показнику питомої ваги.

Структура видатків відповідно до кошторису 2022 та 2024 років відображено на рис. 2.2.

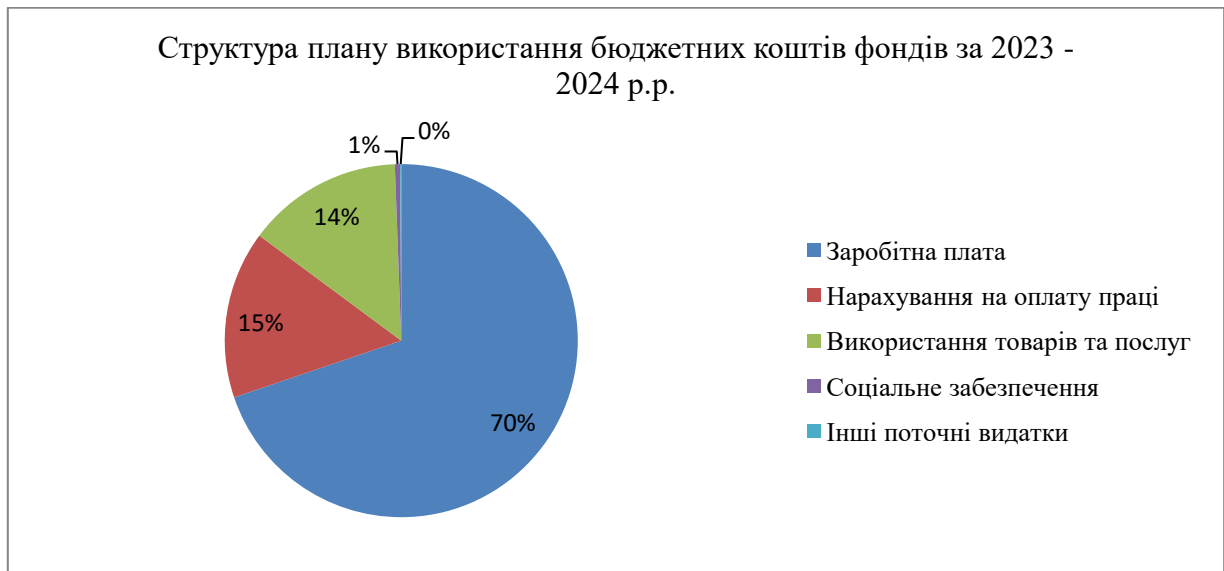

Рисунок 2.2 – Структура видатків відповідно до кошторису 2022 та 2024 років відображено

2.2 Облік нарахування заробітної плати, податкової соціальної пільги та утримань

Науково-педагогічні працівники університету – це особи, які за основним місцем роботи здійснюють навчальну, методичну, наукову (науково-технічну) та організаційну діяльність. Посади науковопедагогічних працівників можуть обіймати особи, які мають науковий ступінь або вчене звання, а також особи, які мають ступінь магістра. Робочий час науково-педагогічних працівників становить 36 годин на тиждень (скорочена тривалість робочого часу). Робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. Усі види роботи здійснюють у межах робочого часу науковопедагогічного працівника і фіксують в індивідуальному плані роботи. Норми часу навчальної, методичної, наукової,

організаційної роботи науково-педагогічних працівників, а також порядок планування, звітування та оцінювання науково-педагогічних працівників визначено Положенням про планування та облік основних видів роботи науково-педагогічних працівників у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного, яке затверджує вчена рада Університету та вводять у дію наказом ректора в установленому порядку.

Педагогічні працівники університету – це особи, які за основним місцем роботи провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність. Педагогічних працівників приймають на роботу та звільняють з роботи згідно з законодавством. Посади педагогічних працівників можуть обіймати особи зі ступенем магістра за відповідною спеціальністю. Робочий час педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, організаційної роботи та інших трудових обов’язків. Наукові працівники університету – це особи, які за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-організаційну діяльність та мають відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання. Наукових працівників приймають на роботу та звільняють з роботи згідно з законодавством. Робочий час наукового працівника включає час виконання ним наукової, дослідницької, консультативної, експертної, організаційної роботи та інших трудових обов’язків.[34]. На рисунку 2.3 відображено структуру професорсько-викладацького складу університету за п’ять років.

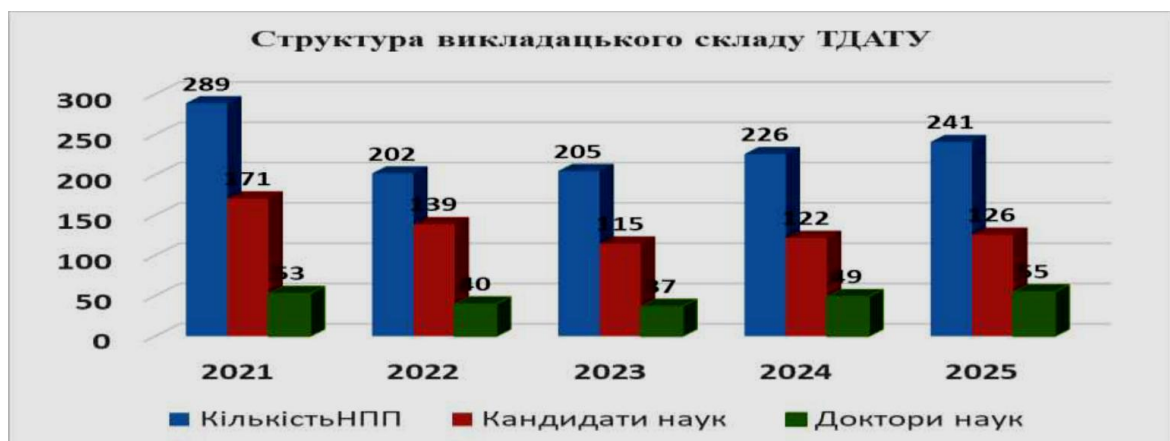

Рисунок 2.3 – Структура професорсько-викладацького складу ТДАТУ

Відповідно до зображеної структури, за 5 років кількість науково – педагогічних працівників знизилася майже на 17%. Проте спостерігається позитивна тенденція щодо зростання кандидатів та докторів наук в загальному обсягу професорсько-викладацького складу. На підставі цього можна стверджувати, що забезпечення університету науковими кадрами є задовільним. Головна задача при цьому полягає в забезпеченні ефективного рівня їх роботи [44]. У ТДАТУ використовується почасова оплата праці в штатно - окладній формі, а результатом роботи є надання освітніх та виховних послуг. Основою для оплати праці є тарифна система, яка складається з тарифних сіток, розрядів, схеми посадових окладів та тарифно-кваліфікаційної характеристики. З 1 січня 2017 р. всі оклади за ЄТС визначаються множенням тарифного коефіцієнта за кожним розрядом на тарифну ставку першого розряду, а саме 3470,0 грн. Згідно постанови КМУ від 22.08.2005 р. № 1298, зі змінами єдина тарифна сітка містить 25 тарифних розрядів. Розрахуємо посадові оклади працівників ТДАТУ за загальноприйнятою формулою: посадовий оклад розряду = тарифна ставка першого розряду x тарифний коефіцієнт розряду. Згідно постанови КМУ №1298 якщо отриманий результат є дробовим числом від 0,01 до 0,49 його не враховують, якщо від 0,50 до 0,99 його збільшують до однієї гривні. В таблиці 2.3 відображено для порівняння посадові оклади за 2025 та 2026 роки.

Таблиця 2.3 – Посадові оклади бюджетників за ЄТС 2025/2026

Тарифний розряд	Тарифний коефіцієнт	Розміри посадових окладів на рік:	
		2025	2026
1	2	3	4
1	1,00	3195	3470
2	1,09	3483	3782
3	1,18	3770	4095
4	1,27	4058	4407
5	1,36	4345	4719
6	1,45	4633	5032
7	1,54	4920	5344
8	1,64	5240	5691
9	1,73	5527	6003
10	1,82	5815	6315
11	1,97	6294	6836

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
12	2,12	6773	7356
13	2,27	7253	7877
14	2,42	7732	8397
15	2,58	8243	8953
16	2,79	8914	9681
17	3,00	9585	10410
18	3,21	10256	11139
19	3,42	10927	11867
20	3,64	11630	12631
21	3,85	12301	13360
22	4,06	12972	14088
23	4,27	13643	14817
24	4,36	13930	15129
25	4,51	14409	15650

З 1 січня 2026 р. мінімальна заробітна плата становить 8647,00 грн. Оскільки суми тарифних розрядів з першого по чотирнадцятий менші за розмір мінімальної заробітної плати керівникам установ доручено забезпечити диференціацію зарплати шляхом встановлення доплат та надбавок, які збільшать нараховану суму оплати праці до рівня мінімальної заробітної плати або вище, враховуючи складність, відповідальність умов виконуваної роботи, кваліфікацію працівника та результати його роботи.

Постановою КМУ №1749 від 26.12.2025 р. [8] прийнято рішення про збільшення посадових окладів науково-педагогічних працівників на 40%. Підвищення поширюється на заклади освіти державної та комунальної форм власності.

Враховуючи те, що ТДАТУ є закладом освіти, щорічно на 1 вересня проводиться тарифікація педагогічних працівників тарифікаційною комісією установи та затверджується керівними органами. В тарифікації вказується розряд працівника, його звання, кількість годин педагогічного навантаження, надбавка за престижність та вислугу років. Саме в тарифікації вказується розмір місячної зарплати кожного науково – педагогічного працівника, загальна кількість ставок, яка розраховується щорічно в залежності від кількості здобувачів зарахованих на поточний навчальний рік.

Для прикладу розрахуємо заробітну плату працівників ТДАТУ на одну ставку (18 годин педагогічного навантаження на тиждень), 1– з найнижчим кваліфікаційним розрядом, стажем педагогічної роботи 5 років, без звань та 2 – працівника в вищюю категорією, доцента, стаж педагогічної роботи 20 років. Розрахунок відображено в таблиці 2.4

Таблиця 2.4 – Розрахунок заробітної плати працівників ТДАТУ

Показник	Розрахунок	
	Випадок 1	Випадок 2
Базовий оклад	$470 \times 3,42 = 11\ 867$ грн Для доцента ЗВО за ЄТС застосовується 19 тарифний розряд тарифний коефіцієнт 3,42	$3470 \times 1,97 = 6\ 836$ грн Оскільки це педагогічний працівник без категорії, ставка відповідає орієнтовно 11-му тарифному розряду (приблизно як у вчителя без категорії) з тарифним коефіцієнтом 1,97
Підвищення окладів на 30 % $11\ 867 \times 1,30 = 15\ 427$ грн	$11\ 867 \times 1,30 = 15\ 427$ грн	$6\ 836 \times 1,30 = 8\ 887$ грн
Надбавка за вислугу років (20 %)	$15\ 427 \times 1,20 = 18\ 512$ грн	-
Виплата після відрахування податків та зборів ПДФО 18 % Військовий збір 1,5 % Разом: 19,5 %	14902 грн.	7154,00 грн.

У 2026 році податкова соціальна пільга не передбачена ані для викладача з найнижчим тарифним розрядом, ані для доцента, який має 19 тарифний розряд і працює на одну ставку. Таким чином, проведений аналіз дає підстави стверджувати, що підвищення кваліфікаційного рівня, проходження атестації та здобуття педагогічних звань є важливими чинниками зростання доходів працівників, зайнятих на педагогічних посадах.

Механізм нарахування заробітної плати у ТДАТУ ґрунтується на даних таблиці обліку робочого часу, який формується керівниками відповідних структурних підрозділів. У таблиці фіксується інформація про фактично відпрацьовані години й дні, а також періоди тимчасової непрацездатності, щорічних і додаткових відпусток, відпусток без збереження заробітної плати та випадки відсутності на роботі без поважних причин. У встановлені терміни,

узгоджені з бухгалтерською службою, керівники передають оформлені таблиці до бухгалтерії. Отримані документи перевіряються бухгалтером на предмет правильності заповнення та повноти даних, після чого здійснюється нарахування заробітної плати.

Узагальнений облік заробітної плати ведеться у меморіальному ордері № 5, тоді як детальний облік розрахунків здійснюється у розрахунково-платіжних відомостях по кожному працівнику окремо. Первинні документи, що використовуються для оформлення розрахунків із заробітної плати, відповідають типовим формам, затвердженим Міністерством статистики України.

Законодавством України передбачено право працівників бюджетних установ на щорічну основну відпустку, а також на інші її види, зокрема додаткові, навчальні, творчі та соціальні. Порядок надання та оплати відпусток регламентується Кодексом законів про працю України та Законом України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР зі змінами та доповненнями [3]. Надання відпустки здійснюється за погодженням з керівником установи та оформляється відповідним наказом, що слугує підставою для проведення розрахунків відпускних.

Для визначення суми відпускних застосовується середня заробітна плата, розрахована за дванадцять місяців, які передують місяцю початку відпустки. У разі меншого періоду роботи розрахунок проводиться на підставі фактично відпрацьованого часу. При цьому з розрахункового періоду виключаються проміжки часу, протягом яких працівник не виконував трудові обов'язки та за якими не зберігався середній заробіток відповідно до норм законодавства.

При обчисленні середньої заробітної плати для оплати часу відпустки враховуються всі складові фонду оплати праці, за винятком виплат одноразового характеру, зокрема матеріальної допомоги соціально-побутового призначення та компенсаційних виплат, пов'язаних із відрядженнями. Загальна сума заробітку за розрахунковий період ділиться на кількість календарних днів без урахування святкових і неробочих днів, установлених законодавством. Середньоденний заробіток, отриманий у результаті такого розрахунку, множиться на кількість

календарних днів відпустки, при цьому святкові та неробочі дні, що припадають на період відпустки, оплаті не підлягають.

Обчислення середньої заробітної плати для нарахування допомоги з тимчасової непрацездатності здійснюється відповідно до вимог «Порядку обчислення середньої заробітної плати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1266 від 26.09.2001 р. зі змінами [18]. Розрахунок базується на виплатах за дванадцять календарних місяців, що передують місяцю настання страхового випадку. Із загальної кількості календарних днів виключаються періоди, не відпрацьовані з поважних причин, зокрема у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відпусткою без збереження заробітної плати або відпусткою для догляду за дитиною. Якщо працівник має менший період роботи, розрахунок проводиться на підставі фактично нарахованого заробітку. При цьому сума доходу, що враховується, не може перевищувати граничний розмір, визначений Законом про Державний бюджет України на відповідний рік [18].

Розмір допомоги з тимчасової непрацездатності визначається шляхом множення середньоденного заробітку на кількість календарних днів, що підлягають оплаті, та відповідний відсоток залежно від страхового стажу працівника. Зокрема, при страховому стажі до трьох років виплачується 50 % середньої заробітної плати, від трьох до п'яти років – 60 %, від п'яти до восьми років – 70 %, а за наявності стажу понад вісім років – 100 %.

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами надається у розмірі 100 % середньої заробітної плати незалежно від страхового стажу. Тривалість відповідного лікарняного за загальним правилом становить 126 календарних днів, з яких 70 днів припадає на період до пологів та 56 днів – після них, а у разі ускладнених пологів його тривалість збільшується на 14 днів. Нарахування цієї допомоги здійснюється з восьмого дня після відкриття листка непрацездатності за загальним алгоритмом розрахунку.

Згідно з Постановою № 1298 [22, 23] керівники закладів у межах затвердженого фонду оплати праці мають право встановлювати працівникам надбавки за виконання особливо важливої роботи, за складність і напруженість трудового процесу, а також за високі професійні результати. Максимальний розмір таких надбавок може сягати 50 % посадового окладу (тарифної ставки), при цьому сукупний їх розмір для одного працівника не повинен перевищувати встановленого граничного рівня.

Порядок обчислення заробітної плати працівників університету також здійснюється відповідно до Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти [28] і частині норм, що не суперечать вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» [27]. В ТДАТУ штатним розписом на 2025 рік передбачені такі види доплат та надбавок (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Доплати та надбавки працівникам ТДАТУ

№ з/п	Назва виплати	Категорія виплати	Розмір	Нормативно-правова підстава
1	Надбавка за вислугу років	Стимулююча надбавка	10–30 %	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку виплати надбавки за стаж наукової роботи» від 14.04.2004 № 494
2	Надбавка за престижність праці	Стимулююча надбавка	10–15 %	Постанова КМУ «Про встановлення надбавки педагогічним працівникам...» від 23.03.2011 № 373
3	Надбавка за високі досягнення у праці, класність, почесні та спортивні звання	Стимулююча надбавка	15–25 %	Постанова КМУ від 30.08.2002 № 1298; Наказ МОН України від 15.04.1993 № 102; Наказ МОН України від 26.09.2005 № 557
4	Доплата за особливі умови праці	Компенсаційна доплата	10–15 %	
5	Доплата до рівня мінімальної заробітної плати	Гарантійна виплата	Диференційований	Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР
6	Матеріальна допомога на оздоровлення	Соціальна виплата	У розмірі посадового окладу	Постанова КМУ № 1298

Педагогічним і науково-педагогічним працівникам ТДАТУ у разі надання щорічної основної відпустки виплачується матеріальна допомога на оздоровлення. Зазначена виплата здійснюється за основним місцем роботи

незалежно від обсягу навчального навантаження та встановлюється в розмірі посадового окладу (ставки заробітної плати). Оскільки така допомога має гарантований державою характер, видатки на її виплату обов'язково передбачаються у кошторисі установи [50]. Водночас матеріальна допомога на оздоровлення є одноразовою виплатою, тому вона не включається до розрахунку середньої заробітної плати [24].

Утримання із заробітної плати працівників бюджетних установ здійснюються відповідно до вимог чинного законодавства України. Всі відрахування поділяються на обов'язкові та добровільні. Добровільні утримання проводяться виключно за письмовою заявою працівника.

До обов'язкових утримань належать: податок на доходи фізичних осіб, який справляється щомісяця із загального оподаткованого доходу працівника як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом. Установа, що здійснює виплату заробітної плати, виступає податковим агентом і зобов'язана своєчасно перераховувати до бюджету суму утриманого податку та подавати відповідну звітність. Станом на теперішній час ставка податку на доходи фізичних осіб становить 18% від нарахованої заробітної плати, а військовий збір – 1,5%. Також до обов'язкових утримань належать стягнення за виконавчими листами, постановами судів і нотаріальних органів, утримання штрафів, а також повернення переplat за авансами та невчасно не повернених підзвітних сум.

До утримань за заявою працівника відносяться профспілкові внески, погашення позик, перерахування коштів за договорами добровільного страхування, безготівкові перекази на особові рахунки в банках, а також утримання за товари, придбані в кредит. У ТДАТУ практикуються як обов'язкові утримання, так і членські профспілкові внески, а також стягнення за виконавчими листами. Зокрема, за рішенням суду бухгалтер, відповідальний за нарахування заробітної плати, зобов'язаний утримувати та перераховувати 25% уже оподаткованої заробітної плати працівника на користь неповнолітньої дитини.

Для наочного прикладу розглянемо порядок утримання за виконавчим листом у розмірі 25%, якщо нарахована заробітна плата працівника за місяць становить 14 000,00 грн.

Сума податку на доходи фізичних осіб (18%) становить 2 520,00 грн, військового збору (1,5%) — 210,00 грн.

Отже, після обов'язкових податкових утримань працівнику залишилося б: $14\,000,00 - 2\,520,00 - 210,00 = 11\,270,00$ грн.

Оскільки з цієї суми додатково утримується 25% за виконавчим листом, розмір стягнення становить: $11\,270,00 \times 25\% = 2\,817,50$ грн.

Таким чином, фактична сума заробітної плати, що буде зарахована на картковий рахунок працівника, складе: $11\,270,00 - 2\,817,50 = 8\,452,50$ грн.

Після здійснення перерахування коштів за виконавчим листом бухгалтерія ТДАТУ зобов'язана подати відповідний звіт до органів виконавчої служби.

У бюджетних установах заробітна плата виплачується двічі на місяць: авансом за першу половину місяця та остаточним розрахунком наприкінці місяця з урахуванням утримань і раніше виплаченого авансу. Облік заробітної плати в ТДАТУ ведеться по кожному працівнику в розрахунково-платіжних відомостях та особових рахунках, які є регістрами аналітичного обліку і зберігаються протягом 75 років. Крім того, в університеті застосовується комп'ютеризований облік заробітної плати, що здійснюється накопичувальним методом у персональних особових рахунках працівників. Перед виплатою заробітної плати працівникам надаються розрахункові листки із детальним розподілом сум нарахувань та утримань.

Для обліку розрахунків з працівниками за всіма видами оплати праці і допомоги за тимчасовою непрацездатністю у плані рахунків передбачено пасивний субрахунок 6511 «Розрахунки із заробітної плати» до синтетичного рахунку 65 «Розрахунки з оплати праці» [6]. За кредитом цього субрахунку відображаються нараховані суми, а за дебетом відрахування, виплати, суми депонованої зарплати. Суми нарахованої заробітної плати з фактичними виплатами установи за кодом економічної класифікації видатків 2110 і

обліковуюються за дебетом рахунків 80 або 81 залежно від того за рахунок яких коштів здійснюють нарахування. Кредитують при цьому субрахунок 6511.

Основні господарські операції з обліку заробітної плати та нарахувань наведені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Відображення в обліку розрахунків з оплати праці ТДАТУ

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1. Облік заробітної плати за рахунок загального фонду				
1	Нараховано заробітну плату асистенту кафедри (14 тарифний розряд, 1 ставка)	8011	6511/0	9 500
2	Нараховано заробітну плату старшому викладачу (17 тарифний розряд, 1 ставка)	8011	6511/0	12 800
3	Нараховано заробітну плату доценту (19 тарифний розряд, 1 ставка, вислуга років 20 %)	8011	6511/0	18 500
4	Нараховано єдиний соціальний внесок (22 %) на фонд оплати праці загального фонду	8011	6313	9 009
5	Утримано податок на доходи фізичних осіб (18 %)	6511/0	6311/1	7 413
6	Утримано військовий збір (1,5 %)	6511/0	6311/3	618
7	Перераховано заробітну плату працівникам на карткові рахунки	6511/0	2311	22 769
8	Перераховано ПДФО до бюджету	6511/0	2311	7 413
9	Перераховано військовий збір до бюджету	6611/3	2311	618
10	Перераховано ЄСВ	6313	2311	9 009
2. Облік заробітної плати за рахунок спеціального фонду				
11	Нараховано заробітну плату викладачу за надання платних освітніх послуг	8112	6511/1	6 000
12	Нараховано єдиний соціальний внесок (22 %) на фонд оплати праці спеціального фонду	8112	6511/1	1 320
13	Утримано податок на доходи фізичних осіб (18 %)	6511/1	6311/1	1 080
14	Утримано військовий збір (1,5 %)	6511/1	6311/3	90
15	Перераховано заробітну плату викладачу	6511/1	2313	4 830
16	Перераховано ПДФО до бюджету	6311/1	2313	1 080
17	Перераховано військовий збір до бюджету	6311/3	2313	90
18	Перераховано ЄСВ	6313	2313	1 320

Усі бухгалтерські операції, пов'язані з нарахуванням заробітної плати працівникам та утриманнями з неї, узагальнюються у меморіальному ордері № 5 «Зведення розрахункових відомостей із заробітної плати». Заповнення зазначеного ордера здійснюється на підставі даних розрахунково-платіжних відомостей, при цьому інформація систематизується відповідно до кодів класифікації видатків.

У ТДАТУ після оформлення всіх необхідних бухгалтерських документів платіжні доручення, що містять суми для перерахування на карткові рахунки працівників, а також суми податків, нарахувань і утримань, подаються на реєстрацію до органів Державної казначейської служби України. Після проходження процедури реєстрації формуються платіжні відомості за допомогою системи інтернет-банкінгу «Приват24», на підставі яких здійснюється зарахування коштів на персональні карткові рахунки кожного працівника.

Суб'єкти державного сектору на основі даних бухгалтерського обліку складають фінансову, бюджетну, податкову та статистичну звітність [42]. Інформація щодо виплат працівникам ТДАТУ відображається у всіх видах зазначеної звітності. Бухгалтерська звітність установ державного сектору поділяється на фінансову та бюджетну, причому бюджетна звітність, з урахуванням її призначення та функціонального навантаження, належить до управлінської.

Відповідно до вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» [5], суб'єкти державного сектору формують такі основні форми фінансової звітності: Баланс (форма № 1-дс), Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс), Звіт про рух грошових коштів (форма № 3-дс), Звіт про власний капітал (форма № 4-дс) та Примітки до фінансової звітності (форма № 5-дс). Дані про виплати працівникам знаходять своє відображення, зокрема, у Балансі (форма № 1-дс) та Звіті про фінансові результати (форма № 2-дс). Баланс характеризує фінансовий стан суб'єкта державного сектору та відображає інформацію про активи, зобов'язання і власний капітал на початок року та на кінець звітного періоду на підставі узгоджених показників бухгалтерського обліку [5]. Показники Балансу безпосередньо пов'язані з рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [42].

Оскільки у ТДАТУ станом на 1 січня 2026 року була відсутня заборгованість із заробітної плати, розрахунків зі страхування та податкових платежів, у тому числі з податку на доходи фізичних осіб і військового збору,

університет не заповнював окремі статті Балансу (форма № 1-дс), а саме: рядок 1560 «Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці», рядок 1565 «Поточні зобов'язання за розрахунками із соціального страхування» та рядок 1540 «Поточні зобов'язання за платежами до бюджету».

Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс) містить узагальнену інформацію про доходи та витрати суб'єкта державного сектору, а також про дефіцит або профіцит, сформований за результатами його діяльності та виконання бюджету протягом звітного періоду. Структурно цей звіт складається з трьох розділів: I – «Фінансовий результат діяльності», II – «Видатки бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету», III – «Виконання бюджету (кошторису)» [47].

Порядок заповнення ф. № 2-дс «Звіт про фінансові результати» ТДАТУ в частині виплат працівникам наведена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Порядок формування показників ф. № 2-дс «Звіт про фінансові результати» ТДАТУ в частині виплат працівникам

Назва статті (рядка) фінансової звітності	Код рядка	Порядок заповнення
I. Фінансовий результат діяльності		
Витрати на виконання бюджетних програм	2210	У цьому рядку узагальнюються фактичні видатки установи, які обліковуються на відповідних субрахунках бухгалтерського обліку, а саме: 8011 – витрати на оплату праці за КЕКВ 2280 (заробітна плата працівників закладів вищої освіти, наукових установ та закладів охорони здоров'я); 8012 – нарахування на оплату праці за КЕКВ 2280 (відрахування на соціальні заходи щодо зазначених категорій працівників); 8013 – матеріальні витрати, у тому числі за КЕКВ 2280, пов'язані з проведенням досліджень і розробок та виконанням окремих заходів державних (регіональних) програм, крім витрат, віднесених на субрахунки 8011 і 8012; 8014 – витрати на амортизацію.
Інші витрати за необмінними операціями	2310	Відображаються витрати за необмінними операціями, що обліковуються на субрахунку 8511, зокрема витрати, пов'язані з виплатою: усіх видів соціальної допомоги, пільг, субсидій і стипендій; путівок на оздоровлення; інших поточних витрат соціального характеру.
IV. Елементи витрат		

за обмінними операціями		
Витрати на оплату праці	2820	Узагальнюються витрати на оплату праці, що обліковуються на субрахунках 8011, 8111, 8112.

Крім того, інформація щодо виплат працівникам ТДАТУ відображається й в інших формах бюджетної звітності, зокрема у Звіті про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д), Звіті про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма № 4-1д), а також у Звіті про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень (форма № 4-2д). У зазначених формах відповідні виплати відображаються за кодом КВЕК 2282 «Окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм, що не належать до заходів розвитку».

Податкова звітність – сукупність дій платника податку по складанню, веденню і поданню документів, які містять інформацію про результати діяльності платника податку, його майновий стан і фіксують процес обчислення податку, а також суму, яка має бути сплачена до бюджету. Податкова звітність з податку на доходи фізичних осіб заповнюється згідно затвердженого наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку» від 13.01.2015 р. № 4 [29]. Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1 ДФ) подається окремо за кожний квартал (податковий період) протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу. Окремий податковий розрахунок за календарний рік не подається. Якщо останній день строку подання податкового розрахунку припадає на вихідний або святковий день, останнім днем строку вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем [29].

ТДАТУ заповнює також форму № 1-ПВ (квартальна) «Звіт із праці», де є такі розділи: I «Кількість штатних працівників», III «Склад фонду оплати праці штатних працівників», IV «Показники щодо розподілу штатних працівників за розмірами заробітної плати», V «Кількість і фонд оплати праці окремих категорій працівників»

Отже, формування показників звітності за виплатами працівникам є основою ефективного функціонування суб'єкта державного сектору та управління як виплатами працівникам, так і установою вцілому та передумовою підготовки й одержання своєчасної та актуальної інформації, а також оптимізації видатків на оплату праці працівникам.

2.3 Характеристика інформаційних технологій, що використовуються для цифровізації обліку праці та заробітної плати

Комп'ютеризація обліку дає змогу зберігати фінансову інформацію в хмарних сервісах або на серверах, щоб запобігти втраті даних та сприяє захисту всіх даних від зламу систем та несанкціонованого доступу. Завдяки хмарним технологіям бухгалтер має можливість отримати доступ до даних в будь-який час та з будь-якого місця. Збільшується ефективність співпраці працівників бухгалтерії, оскільки декілька співробітників можуть одночасно працювати з даними. Використання програм пришвидшує процес аналізу фінансової інформації та генерацію звітності, що економить робочий час бухгалтера.

У 2025 році в університеті було продовжено використання системи електронного документообігу. У межах підписаної угоди між ТДАТУ та ТОВ «АЙТІ-ПРО» в ТДАТУ функціонує система документообігу «DeKa Cloud». Наразі в системі документообігу наявні накази університету з наукової та освітньої діяльності, а також накази інституту підвищення кваліфікації. Крім того, в системі також наявні звіти з наукової діяльності кафедр та індивідуальні плани науково-педагогічних працівників ТДАТУ. Завданням на 2026 рік є подальше поширення системи електронного документообігу на структурні та відокремлені структурні

підрозділи університету та більш активне її застосування в діяльності ТДАТУ [44].

Ведення обліку в спеціалізованих бухгалтерських програмах дає змогу реєструвати та зберігати інформацію на електронному носії, з легкістю обробляє інформацію та формує звітність, також великою перевагою є те, що програми створюються згідно з нормами законодавства про ведення бухгалтерського обліку, що зменшує ймовірність допущення помилок. Впровадження програмного забезпечення в роботу бухгалтера дає змогу спростити та автоматизувати його рутинні процеси, такі як розрахунок амортизації, оподаткування та всі розрахунки установи.

Комп'ютеризація обліку дає змогу зберігати фінансову інформацію в хмарних сервісах або на серверах, щоб запобігти втраті даних та сприяє захисту всіх даних від зламу систем та несанкціонованого доступу. Завдяки хмарним технологіям бухгалтер має можливість отримати доступ до даних в будь-який час та з будь-якого місця. Збільшується ефективність співпраці працівників бухгалтерії, оскільки декілька співробітників можуть одночасно працювати з даними. Використання програм пришвидшує процес аналізу фінансової інформації та генерацію звітності, що економить робочий час бухгалтера. Також комп'ютеризація обліку підвищує його ефективність та зменшує ризик допущення помилки в записах.

Бухгалтерія ТДАТУ використовує декілька бухгалтерських програм для автоматизації свого обліку. Однією з найбільш трудомістких і відповідальних ділянок бухгалтерського обліку в ТДАТУ є облік і оподаткування заробітної плати, оскільки університет має розгалужену організаційну структуру, значну чисельність працівників та специфічні умови оплати праці науково-педагогічного персоналу. З метою автоматизації облікових процесів у бухгалтерській службі університету використовується програмне забезпечення BAS, адаптоване до вимог державного сектору.

Облік заробітної плати в ТДАТУ характеризується наявністю різних категорій працівників: науково-педагогічних, адміністративно-управлінських,

навчально-допоміжних та обслуговуючих. Заробітна плата формується з урахуванням посадових окладів, тарифних ставок, надбавок за наукові ступені та вчені звання, доплат за стаж науково-педагогічної роботи, премій, матеріальної допомоги, а також оплати за сумісництвом і погодинного навантаження. Важливим є те, що всі виплати працівникам ТДАТУ підлягають оподаткуванню відповідно до Податкового кодексу України, а саме:

- податком на доходи фізичних осіб;
- військовим збором;
- єдиним соціальним внеском (у частині нарахувань роботодавця).

Програма BAS дозволяє систематизувати ці розрахунки та забезпечити їх автоматизацію відповідно до чинного законодавства.

У бухгалтерській службі ТДАТУ BAS використовується як єдина інформаційна система для кадрового обліку, нарахування заробітної плати та відображення податкових зобов'язань. На основі даних штатного розпису, табелів обліку робочого часу та наказів по особовому складу здійснюється автоматизоване нарахування основної та додаткової заробітної плати.

Перевагою BAS є можливість ведення аналітичного обліку витрат на оплату праці:

- за джерелами фінансування (загальний і спеціальний фонди);
- за кодами економічної класифікації видатків;
- за структурними підрозділами університету.

У процесі нарахування заробітної плати система автоматично формує базу оподаткування та розраховує суми податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного соціального внеску, що мінімізує ризик помилок і порушень податкової дисципліни. Використання BAS у ТДАТУ сприяє підвищенню рівня податкового контролю, оскільки система забезпечує формування регламентованої податкової звітності щодо доходів фізичних осіб і нарахованих податків та зборів. Це дозволяє своєчасно виконувати податкові зобов'язання та зменшувати ризики фінансових санкцій. З точки зору управління, аналітичні можливості BAS дають змогу керівництву університету здійснювати контроль за фондом оплати праці,

аналізувати структуру витрат на персонал та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо планування бюджету. Проте програмне забезпечення має ряд недоліків, що відображено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Недоліки програмного забезпечення BAS та можливі альтернативні програмні рішення (на прикладі ТДАТУ як бюджетної установи)

№	Недолік програмного забезпечення BAS	Прояв недоліку в діяльності ТДАТУ	Наслідки для обліку та оподаткування
1	Обмежена гнучкість налаштування бізнес-процесів	Складність автоматизації нестандартних виплат (гранти, індивідуальні премії, комбіновані надбавки НПП)	Ручні коригування, підвищений ризик помилок, залежність від програмістів
2	Обмежені аналітичні можливості та відсутність прогнозування	Неможливість формування складних управлінських звітів щодо фонду оплати праці в реальному часі	Ускладнення бюджетного планування та аналізу витрат на персонал
3	Залежність від своєчасності оновлень під зміни законодавства	Потенційні затримки з адаптацією до змін у податковому та трудовому законодавстві	Ризик помилок у нарахуванні податків і формуванні звітності
4	Обмежена інтеграція з іншими інформаційними системами	Відсутність повної інтеграції з кадровими, студентськими та науковими системами університету	Дублювання даних, ручний імпорт/експорт, інформаційна фрагментація
5	Високі вимоги до кваліфікації користувачів і підтримки	Залежність від окремих фахівців з налаштування BAS	Ризик збоїв у разі кадрових змін, додаткові витрати на навчання

Виявлені недоліки існуючих систем обліку показують обмежені можливості щодо гнучкої адаптації, інтеграції процесів та аналітичної підтримки управлінських рішень. Для усунення цих проблем доцільно застосовувати сучасні ERP-системи та BI-інструменти, що підвищують рівень автоматизації та аналітики, а також відповідають сучасним вимогам цифровізації обліку й оподаткування. ТДАТУ також використовує кілька електронних кабінетів, які значно спрощують роботу бухгалтерії та прискорюють обробку фінансових даних.

Таблиця 2.9 – Використання електронних кабінетів у ТДАТУ

Електронний кабінет	Призначення	Функціональні можливості
Пенсійний фонд України	Облік лікарняних	Відстеження стадії обробки листка непрацездатності, надсилання на фінансування
Приват24 для бізнесу	Перерахування коштів	Формування відомостей для оплати зарплати, стягнень за виконавчими листами та лікарняних
ДКСУ	Реєстрація та оплата зобов'язань	Відправка платежів, контроль руху коштів на всіх рахунках університету

Є-звітність	Податкова звітність	Формування та подання квартальної та річної податкової звітності
Державна податкова служба	Податки та штрафи	Інформація про сплату податків, нараховані штрафи та пені, подання звернень
ProZorro	Закупівлі	Проведення тендерів, визначення переможця, розміщення договорів та контроль за використанням коштів
Є-data	Контроль публічних коштів	Інформація про укладені договори, накладні, предмет закупівель, кількість та ціна одиниць

Основні переваги комп'ютеризації бухгалтерського обліку в ТДАТУ:

1. Підвищена точність та ефективність обліку.
2. Безпечність зберігання та обробки даних.
3. Автоматизація рутинних процесів.
4. Можливість швидкого реагування на зміни законодавства чи ринкових умов.
5. Забезпечення достовірності фінансової та бюджетної звітності.
6. Підвищення прозорості витрат та контролю за бюджетними коштами.

Комп'ютеризація обліку стала ключовим фактором успішного управління фінансовими потоками та сприяє підвищенню конкурентоспроможності університету в сучасному цифровому середовищі.

Висновки до розділу 2

У процесі дослідження організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного встановлено, що дана ділянка обліку є однією з найбільш складних і відповідальних у системі бухгалтерського обліку бюджетної установи. Це зумовлено значною чисельністю працівників, різноманітністю категорій персоналу, специфікою оплати праці науково-педагогічних працівників, а також необхідністю суворого дотримання вимог бюджетного, податкового та трудового законодавства України.

Облік розрахунків з оплати праці в ТДАТУ організовано відповідно до чинних нормативно-правових актів та з урахуванням особливостей фінансування за загальним і спеціальним фондами бюджету. Заробітна плата працівників

університету включає посадові оклади, надбавки, доплати, премії та інші виплати, що потребує детального аналітичного обліку й точного розрахунку податкових зобов'язань, зокрема податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного соціального внеску.

Важливу роль в організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в ТДАТУ відіграє інформаційне забезпечення, основу якого становить використання програмного забезпечення BAS. Дана система забезпечує автоматизацію кадрового обліку, нарахування заробітної плати, формування бухгалтерських проведення, розрахунок податків і зборів, а також підготовку регламентованої фінансової та податкової звітності. Використання BAS сприяє підвищенню точності розрахунків, зменшенню трудомісткості облікових операцій та забезпеченню прозорості використання бюджетних коштів.

Разом з тим, у ході аналізу виявлено, що застосування програмного забезпечення BAS у ТДАТУ має певні обмеження. Зокрема, система характеризується обмеженою гнучкістю у налаштуванні складних і нестандартних схем оплати праці, недостатніми аналітичними можливостями для прогнозування витрат на персонал, а також обмеженою інтеграцією з іншими інформаційними системами університету. Крім того, ефективність використання BAS значною мірою залежить від своєчасності оновлень програмного забезпечення та рівня кваліфікації бухгалтерського персоналу.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що чинна організація бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в ТДАТУ в цілому відповідає вимогам законодавства та забезпечує виконання основних облікових і контрольних функцій. Водночас подальше вдосконалення інформаційного забезпечення, зокрема шляхом інтеграції BAS з сучасними аналітичними інструментами або впровадження більш гнучких ERP-рішень, сприятиме підвищенню ефективності обліку, податкового контролю та управління фондом оплати праці. Це, у свою чергу, створює передумови для оптимізації фінансово-економічної діяльності університету та підвищення якості управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ В УМОВАХ ЦИФРОНІЗАЦІЇ

3.1 Особливості удосконалення системи обліку в бюджетній сфері в контексті розвитку цифрових технологій

На сучасному етапі розвитку технології та інформаційні системи пронизали весь світ, і навчальні заклади не виняток. Інформаційні технології широко використовуються у навчальній, науковій, виробничій, фінансовій та управлінській сферах, активно ведеться їх впровадження та застосування. Сьогодні ефективність організації ведення бухгалтерського обліку у навчальних закладах безпосередньо залежить від рівня комп'ютеризації всіх процесів та ефективного застосування інформаційного забезпечення. [41, 43].

Особливо важливим у закладах освіти є застосування інформаційних (цифрових) технологій для вдосконалення документообігу та обліку, що забезпечує вирішення таких завдань:

- збір, угруповання і впорядкування інформаційних потоків (бухгалтерський облік господарських операцій в режимі реального часу);
- швидкий доступ та видача інформації (обмін електронними даними – від первинних до звітних);
- скорочення інтервалу між отриманням інформації та її занесенням в базу даних;
- зниження ризиків виникнення помилок в обліку та в процесах прийняття рішень, що дозволяє підприємству уникати перекручення інформації в бухгалтерському обліку;
- інтеграція всіх рівнів обліку для створення єдиної інформаційної бази (розширена мова фінансової, управлінської, податкової звітності різних сфер бізнесу);
- автоматичне формування звітів;

– забезпечення ефективного оперативного контролю (штучний інтелект, модернізація математичного моделювання сучасними інноваціями).

Автоматизована система обліку оплати праці може функціонувати як окрема система для розв'язання задач тільки цієї ділянки обліку, як складова комплексної автоматизованої облікової системи, або ж як складова інтегрованої автоматизованої системи управління підприємством [32,41].

Розглянемо найпопулярніші програмні продукти в Україні, які успішно впроваджуються останні декілька років:

1. Система «X-DOOR» — це набір типових користувацьких задач-додатків, розроблених за модульним принципом, які призначені для автоматизації бухгалтерського обліку в торгівлі. Для реалізації користувацьких додатків (модулів) існує дві програми-платформи: X-DOOR і RTX-DOOR. Програма-платформа X-DOOR передбачає індивідуальну роботу користувача з додатками до неї, а RTX-DOOR – це високопродуктивна, 32- розрядна мережева програма, призначена для масового користувача, і в додатки якої користувач може вносити незначні зміни [41,43].

2. Для прискорення обробки інформації застосовують програмний продукт, розроблений Інтелект-Сервіс під назвою ISpro, що пропонує типову конфігурацію для бюджетних організацій, які отримують фінансування як з державного бюджету, так і з місцевих бюджетів. Конфігурація ISpro: Бюджет – містить налаштування, які враховують особливості фінансово-господарської діяльності бюджетних організацій відповідно до чинного законодавства України та наказів Держказначейства України. Програмний продукт має можливість використання різних підсистем, таких як бухгалтерський облік, облік договорів, облік грошових коштів, облік взаєморозрахунків, управління запасами, облік кадрів і заробітної плати, облік майна, бюджетне планування й контроль, управління студентами та інші. ISpro веб-система та мобільні додатки відрізняються високою швидкістю роботи та низькими вимогами до ресурсів. Вони надають можливість редагування типових форм і звітів відповідно до змін у законодавчій базі. Крім того, система забезпечує навчання персоналу і надання консультаційних послуг. Також є

можливою одночасна робота з кількома документами. Програмний продукт ISpro забезпечує такі функції [43]:

1. Автоматизація процесів – автоматичне збирання та обробка даних, автоматичне створення звітів та документів, автоматичне нагадування про важливі події та дедлайни, автоматичне сповіщення та комунікація зі студентами, батьками та викладачами.

2. Інтеграція даних – інтеграція з системами управління студентськими даними, інтеграція з фінансовими системами та обліком витрат, інтеграція з електронними журналами та системами оцінювання.

3. Аналітика та звітність – генерація аналітичних звітів та статистичних даних, візуалізація даних у зрозумілій формі (діаграми, графіки, таблиці), аналіз результатів тестування та оцінювання студентів, прогнозування трендів та планування розвитку.

4. Інтерактивність – онлайн-консультації та підтримка викладачів, інтерактивні електронні журнали та зворотний зв'язок зі студентами, взаємодія з батьками через електронні засоби комунікації, організація онлайн-тренінгів та навчальних курсів.

5. Безпека даних – захист конфіденційної інформації та особистих даних, резервне копіювання та відновлення даних, контроль доступу та обмеження прав доступу до інформації, моніторинг та виявлення вразливостей системи.

Кожен блок Інтелект- Сервісу під назвою ISpro відповідає за певні аспекти автоматизації та функціональності, які сприяють покращенню обліку та документообороту державних підприємств, зокрема в галузі освіти.

3. Master: Бухгалтерія – програмний продукт для ведення бухгалтерського і податкового обліку на підприємствах малого та середнього бізнесу. Дана програма повністю адаптована та відповідає чинним нормам бухгалтерського обліку. Доступний віддалений, тобто хмарний та стаціонарний доступ. Програма складається з функціональних модулів, що включають усі ділянки бухгалтерського та податкового обліку [32, 43, 56].

3.2. Напрями вдосконалення бухгалтерського обліку оплати праці в ТДАТУ імені Дмитра Моторного в умовах цифровізації фінансового управління

Облік оплати праці в бюджетній сфері слід розглядати як інтегровану систему формування, обробки, контролю та аналізу інформації про розрахунки з працівниками, що забезпечує ефективне управління фондом оплати праці та виконання бюджетних зобов'язань установи.

У сучасних умовах цифровізації фінансового управління ця система включає:

1. Цифрове формування первинних документів – таблиці обліку робочого часу, розрахункові відомості, накази на нарахування або утримання, які вводяться та зберігаються в електронному вигляді;

2. Автоматизоване нарахування та контроль – обчислення основної та додаткової заробітної плати, заохочувальних та компенсаційних виплат із використанням сучасних інформаційних систем;

3. Аналітичну обробку інформації – формування управлінських реєстрів і звітів для оцінки структури фонду оплати праці, контролю відхилень фактичних витрат від планових, оцінки навантаження на бюджет та прогнозування фінансових потреб;

4. Систему внутрішнього контролю та аудиту – забезпечує відповідність нарахувань затвердженим штатним розписам, контроль лімітів фонду оплати праці, запобігання нецільовому використанню коштів та оперативне виявлення помилок;

5. Захист інформації та дотримання законодавства – облік здійснюється з урахуванням вимог бюджетного законодавства, правил інформаційної безпеки та регламентів захисту персональних даних.

Запропоноване визначення дозволяє:

- чітко відмежувати облік оплати праці від інших облікових процесів;
- підвищити прозорість та достовірність облікових даних;
- забезпечити підтримку управлінських рішень на рівні керівництва університету;

– інтегрувати облікові та аналітичні процеси в єдину цифрову платформу, що сприяє ефективному використанню бюджетних коштів та зниженню ризиків перевитрат.

Таким чином, облік оплати праці в бюджетній сфері в умовах цифровізації виступає ключовим елементом фінансового управління, який поєднує методи бухгалтерського обліку, аналітики, контролю та цифрових технологій, забезпечуючи ефективність, прозорість і безпеку управління фондом оплати праці.

Сучасні умови цифровізації фінансового управління та законодавчі обмеження щодо використання програмних продуктів зумовлюють необхідність трансформації системи бухгалтерського обліку оплати праці в бюджетних установах. Для Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного актуальним є впровадження таких напрямів удосконалення бухгалтерського обліку оплати праці.

1. Удосконалення методики бухгалтерського обліку оплати праці.

З метою підвищення аналітичності обліку та прозорості використання коштів фонду оплати праці доцільно удосконалити методику бухгалтерського обліку шляхом деталізації облікових об'єктів за видами виплат (основна, додаткова заробітна плата, заохочувальні та компенсаційні виплати), джерелами фінансування (загальний та спеціальний фонди бюджету) та категоріями персоналу (науково-педагогічні працівники, адміністративно-управлінський, навчально-допоміжний та обслуговуючий персонал). Такий підхід забезпечить повніше відображення розрахунків з працівниками та спростить контроль за цільовим використанням бюджетних коштів.

2. Запровадження цифрової моделі обліку оплати праці.

Для підвищення ефективності облікових процесів пропонується впровадити поетапну цифрову модель обліку оплати праці, яка передбачає електронне формування первинних документів, автоматизоване нарахування заробітної плати та утримань, цифрову перевірку коректності розрахунків і формування бухгалтерських проведення та звітності в електронному форматі. Реалізація цієї

моделі сприятиме скороченню часу на обробку інформації та зниженню ризику помилок.

3. Адаптація облікової політики до умов відмови від попередніх програмних продуктів

В умовах відмови від використання програмних продуктів ІС доцільно внести зміни до наказу про облікову політику ТДАТУ, передбачивши перелік альтернативних програмних рішень для обліку оплати праці, порядок зберігання та захисту облікових даних, а також розмежування доступу до інформації. Це дозволить забезпечити відповідність облікової системи вимогам інформаційної безпеки та чинного законодавства.

4. Удосконалення аналітичного забезпечення управління фондом оплати праці.

З метою посилення управлінської складової обліку рекомендується доповнити систему внутрішньої звітності такими аналітичними регістрами: відомість структури фонду оплати праці за категоріями персоналу, звіт про відхилення фактичних витрат на оплату праці від планових показників кошторису, аналітична довідка щодо питомої ваги витрат на оплату праці в загальному обсязі бюджетних видатків. Використання цих регістрів забезпечить оперативний контроль та обґрунтованість управлінських рішень.

5. Посилення внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці.

Доцільним є впровадження системи внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці, яка включає автоматизовану перевірку відповідності нарахувань штатному розпису, контроль дотримання граничних обсягів фонду оплати праці та регулярний аналіз ризиків помилкових або нецільових нарахувань. Це сприятиме підвищенню фінансової дисципліни та мінімізації порушень бюджетного законодавства.

6. Підвищення цифрової компетентності бухгалтерської служби.

Ефективна реалізація процесів цифровізації неможлива без належного рівня цифрової компетентності персоналу. У зв'язку з цим рекомендується організувати системне підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської служби ТДАТУ з

питань використання сучасних цифрових облікових систем, інформаційної безпеки та аналітичних інструментів управління фондом оплати праці.

Для підвищення ефективності управління фондом оплати праці в ТДАТУ доцільно впровадити аналітичний інструментарій, який доповнює систему бухгалтерського обліку внутрішніми управлінськими регістрами. Такий інструментарій забезпечує своєчасне отримання інформації про використання бюджетних коштів, контроль відхилень та ризиків перевитрат, а також підвищує аналітичну цінність даних для управлінських рішень.

Основні елементи аналітичного інструментарію:

1. Аналітична відомість структури фонду оплати праці

– дозволяє деталізувати загальний фонд оплати праці за видами виплат (основна, додаткова, заохочувальна, компенсаційна) та категоріями персоналу (науково-педагогічні, адміністративно-управлінські, навчально-допоміжні та обслуговуючі працівники);

– забезпечує наочне відображення питомої ваги кожної категорії у загальному фонді, що дозволяє оцінювати ефективність використання бюджетних ресурсів та планувати оптимальні видатки.

2. Звіт про відхилення фактичних витрат на оплату праці від планових показників кошторису

– відображає різницю між фактично нарахованими сумами і плановими показниками кошторису;

– дозволяє оперативно виявляти перевитрати або економію коштів, оцінювати причинно-наслідкові зв'язки та приймати управлінські рішення щодо коригування штатного розпису або структури виплат.

3. Аналітична довідка щодо навантаження фонду оплати праці на бюджет установи

– оцінює частку витрат на оплату праці у загальному бюджеті університету, дозволяючи виявити потенційні ризики перевантаження фонду та дефіциту ресурсів;

- включає прогностичні розрахунки майбутніх витрат із урахуванням запланованих змін чисельності персоналу та ставок заробітної плати;

- забезпечує підтримку стратегічного планування та обґрунтування управлінських рішень.

Додаткові можливості аналітичного інструментарію:

- інтеграція даних із цифрових облікових систем для автоматичного формування реєстрів;

- можливість фільтрувати інформацію за підрозділами, видами діяльності та періодами;

- формування графіків і діаграм для візуалізації структури фонду оплати праці та відхилень від планових показників;

- підготовка аналітичних довідок для внутрішнього контролю та аудиту, а також для обґрунтування управлінських рішень керівництвом ТДАТУ.

Застосування такого інструментарію дозволяє оперативно контролювати витрати на оплату праці, запобігати касовим розривам, уникати нецільового використання коштів бюджету та підвищити ефективність цифрового управління фінансами університету.

3.3 Оптимізація системи обліку заробітної плати шляхом застосування спеціальних конфігурацій

Оптимізація документального оформлення, покращення системи внутрішнього контролю, постійний моніторинг змін у нормативно-законодавчих документах, прозорість та зрозумілість розрахунків, всі ці переваги застосування автоматизованих систем відображенні у програмному продукті «Комплексні бюджетні системи». Конфігурація даної програми дозволяє автоматизувати бухгалтерський, фінансовий, кадровий облік та облік заробітної плати, та формування регламентованої звітності для бюджетних організацій. Розрахунок заробітної плати виконується в спеціальній конфігурації та надає змогу розрахувати періодичні нарахування та утримання [57, 56].

Проведений аналіз організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного засвідчив, що чинна система інформаційного забезпечення на базі програмного продукту BAS загалом забезпечує виконання основних облікових і контрольних функцій. Водночас виявлені недоліки, зокрема обмежена гнучкість налаштування складних схем оплати праці, недостатні аналітичні можливості та обмежена інтеграція з іншими інформаційними системами університету, зумовлюють необхідність подальшого вдосконалення інформаційного забезпечення.

З огляду на статус ТДАТУ як бюджетної установи, впровадження дорогих корпоративних ERP-систем міжнародного рівня є економічно недоцільним. Тому актуальним є вибір програмного продукту, який, з одного боку, відповідав би вимогам бюджетного, податкового та трудового законодавства України, а з іншого — забезпечував би вищий рівень гнучкості, аналітики та інтеграції порівняно з BAS. Таким програмним рішенням є програмний продукт «Комплексні бюджетні системи» (КБС).

Програмний продукт «Комплексні бюджетні системи» є спеціалізованою інформаційною системою, орієнтованою на автоматизацію бухгалтерського обліку, фінансового управління та розрахунків з персоналом у бюджетних установах. Система розроблена з урахуванням специфіки діяльності організацій державного сектору, зокрема закладів вищої освіти.

Функціональні можливості КБС охоплюють:

- бухгалтерський облік у бюджетних установах;
- облік і планування фонду оплати праці;
- облік розрахунків з персоналом;
- автоматизоване нарахування заробітної плати та стипендій;
- формування фінансової, бюджетної та податкової звітності;
- аналітичний облік за джерелами фінансування, структурними підрозділами та програмами.

Таким чином, програмний продукт КБС є адаптованим саме до потреб бюджетних установ і може розглядатися як ефективна альтернатива програмному забезпеченню BAS у ТДАТУ.

Основною перевагою програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» є його орієнтація на складні процеси нарахування заробітної плати в бюджетних установах. Для ТДАТУ це особливо важливо з огляду на значну частку науково-педагогічних працівників, наявність різноманітних доплат, надбавок і стимулюючих виплат.

Використання КБС дозволить:

- автоматизувати складні алгоритми розрахунку заробітної плати;
- підвищити точність нарахувань і податкових утримань;
- забезпечити детальний аналітичний облік витрат на оплату праці;
- скоротити обсяг ручних операцій у бухгалтерії;
- підвищити прозорість формування фонду оплати праці.

Крім того, КБС забезпечує більш розвинені можливості управлінської аналітики, що створює інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Впровадження програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» дозволяє мінімізувати основні недоліки використання BAS, виявлені в процесі дослідження. Зокрема, КБС забезпечує:

- більшу гнучкість налаштування схем оплати праці;
- кращу адаптацію до змін у бюджетному та податковому законодавстві;
- розширені можливості аналітичної обробки даних;
- інтеграцію бухгалтерського, кадрового та фінансового обліку.

Для ТДАТУ це означає підвищення ефективності бухгалтерського обліку, зниження ризиків помилок у нарахуванні заробітної плати та покращення податкового контролю.

Основні переваги від впровадження програмного забезпечення згруповано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Порівняльна таблиця програмного забезпечення BAS та «Комплексні бюджетні системи» для ТДАТУ

Критерій порівняння	BAS	Комплексні бюджетні системи
Орієнтація системи	Універсальне ПЗ з адаптацією під бюджет	Спеціалізоване ПЗ для бюджетних установ
Гнучкість налаштування зарплати	Обмежена, потребує доопрацювань	Висока, орієнтована на складні схеми
Облік НПП і доплат	Частково автоматизований	Повністю автоматизований
Аналітика фонду оплати праці	Базова	Розширена управлінська
Інтеграція модулів	Часткова	Комплексна
Залежність від програмістів	Висока	Низька
Відповідність бюджетному законодавству	Забезпечується через оновлення	Закладена в архітектуру системи
Доцільність для ТДАТУ	Задовільна	Висока

Економічний ефект від упровадження програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» в ТДАТУ проявляється насамперед у скороченні витрат робочого часу бухгалтерського персоналу та зменшенні ризиків фінансових санкцій. Умовно можна припустити, що впровадження КБС дозволить скоротити трудомісткість обліку розрахунків з оплати праці на 15–20 % за рахунок автоматизації складних розрахунків і зменшення обсягу ручних операцій. За умови, що у процесі обліку заробітної плати задіяно кілька працівників бухгалтерії, це дає змогу перерозподілити робочий час на виконання аналітичних і контрольних функцій без збільшення штатної чисельності. Крім того, зниження ймовірності помилок у нарахуванні податків і зборів сприяє уникненню штрафних санкцій та фінансових втрат. Непрямий економічний ефект також проявляється у підвищенні якості управлінських рішень щодо планування фонду оплати праці та використання бюджетних коштів.

З метою обґрунтування доцільності впровадження програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного проведено умовний розрахунок економічного ефекту. Розрахунок має аналітично-оціночний характер і базується на припущеннях, що відповідають практиці функціонування бухгалтерських служб бюджетних установ.

Економічний ефект визначається як сума економії робочого часу бухгалтерського персоналу та умовної економії від зниження фінансових ризиків.

Вихідні дані для розрахунку (умовні):

- кількість бухгалтерів, задіяних в обліку заробітної плати – 3 особи;
- середньомісячна заробітна плата бухгалтера – 15 000 грн;
- середня кількість робочих годин на місяць – 160 годин;
- середня вартість 1 години роботи бухгалтера:

$$15\ 000 / 160 = 93,75 \text{ грн/год};$$
- річна трудомісткість обліку заробітної плати до впровадження КБС –

$$5\ 760 \text{ год (3 особи} \times 160 \text{ год} \times 12 \text{ міс.)};$$
- очікуване скорочення трудомісткості після впровадження КБС – 15 %.

Скорочення трудомісткості: $5\ 760 \times 15\ \% = 864 \text{ год/рік}$

Економія коштів за рахунок скорочення трудових витрат:

$$864 \times 93,75 = 81\ 000 \text{ грн/рік}$$

Умовна економія від зниження фінансових ризиків:

За рахунок автоматизації складних розрахунків заробітної плати та податкових утримань умовно приймається зменшення ризику штрафних санкцій та помилок на рівні 5 000 грн/рік.

Загальний умовний економічний ефект:

$$E_e = 81\ 000 + 5\ 000 = 86\ 000 \text{ грн/рік}$$

Результати розрахунків відобразимо в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Розрахунок умовного економічного ефекту від упровадження програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» в ТДАТУ

Показник	Значення
1	2
Кількість бухгалтерів, осіб	3
Середньомісячна зарплата бухгалтера, грн	15 000
1	2
Вартість 1 години роботи, грн	93,75

Річна трудомісткість обліку зарплати до впровадження, год	5 760
Скорочення трудомісткості, %	15
Скорочення робочого часу, год/рік	864
Економія від скорочення трудових витрат, грн	81 000
Умовна економія від зниження фінансових ризиків, грн	5 000
Загальний умовний економічний ефект, грн/рік	86 000

Отримані дані свідчать про доцільність впровадження програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» в ТДАТУ. Основний економічний ефект, що оцінюється приблизно у 80,6 тис. грн на рік, досягається завдяки:

1. Скороченню трудомісткості бухгалтерських операцій;
2. Підвищенню точності нарахування заробітної плати;
3. Зменшенню фінансових ризиків.

Крім прямого економічного вигаду, впровадження КБС підвищує якість інформаційного забезпечення управління фондом оплати праці університету, що позитивно впливає на управлінські рішення.

Таким чином, використання КБС є економічно виправданим та спрямованим не лише на скорочення витрат, а й на підвищення ефективності та якості обліково-аналітичної роботи в ТДАТУ. Для ефективного впровадження КБС рекомендується реалізувати проект поетапно:

1. Аналіз облікової політики та підготовка даних;
2. Налаштування програмного продукту;
3. Навчання персоналу;
4. Повноцінне використання або інтеграція з існуючим програмним забезпеченням.

Висновок до розділу 3

Проведений аналіз та розроблені рекомендації щодо вдосконалення обліку розрахунків з оплати праці в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного показали, що впровадження сучасного програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» є обґрунтованим і доцільним заходом. Рекомендації базуються на комплексному врахуванні

виявлених недоліків чинного програмного забезпечення BAS, серед яких обмежена гнучкість налаштування схем оплати праці, недостатні аналітичні можливості, обмежена інтеграція з іншими інформаційними системами та висока залежність від зовнішніх доопрацювань. Впровадження КБС дозволяє автоматизувати розрахунок заробітної плати з урахуванням різноманітних надбавок, доплат та премій, забезпечити повний аналітичний облік фонду оплати праці за структурними підрозділами та джерелами фінансування, а також формувати точну управлінську та податкову звітність. Порівняльний аналіз показав, що КБС значно перевищує BAS за рівнем гнучкості, аналітики та інтеграції, що особливо важливо для університетів із складною організаційною структурою та великою чисельністю персоналу.

Економічне обґрунтування, виконане у вигляді умовного розрахунку економічного ефекту, свідчить про очікувану економію трудових ресурсів бухгалтерії на 15–20 %, що в умовах ТДАТУ становить близько 81 000 грн на рік, а також про додаткову умовну економію від зниження фінансових ризиків у розмірі 5 000 грн на рік. Загальний умовний економічний ефект від впровадження КБС оцінюється в 86 000 грн на рік, що підтверджує економічну доцільність заходу та його спрямованість на оптимізацію фінансово-облікових процесів університету.

Таким чином, рекомендації розділу 3 демонструють, що впровадження програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» дозволяє не лише усунути недоліки існуючої системи BAS, а й забезпечити підвищення ефективності обліку, автоматизацію складних процесів нарахування заробітної плати, підвищення точності податкових розрахунків, а також поліпшення якості управлінських рішень щодо планування та використання бюджету університету. Реалізація цих рекомендацій створює передумови для системного вдосконалення бухгалтерського обліку та інформаційного забезпечення управління фондом оплати праці в ТДАТУ та підвищує загальний рівень цифровізації фінансових процесів бюджетної установи.

ВИСНОВКИ

Удосконалення організації обліку шляхом впровадження та осучаснення автоматизованих систем обліку дає можливість зменшити час проведення розрахунків з оплати праці, підвищити точність облікової інформації, уникнути помилок за рахунок мінімізації ручних операцій. Автоматизація документообігу забезпечуватиме оперативний доступ до обліково-звітної інформації, ефективно управління рухом документів, скорочення витрат підприємства на діловодство [58].

В роботі здійснено теоретичні узагальнення методичних та організаційних засад обліку виплат працівникам суб'єкта державного сектору на прикладі Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного. Відповідно проведеного дослідження сформувано наступні висновки:

В роботі встановлено, що основною ознакою бюджетної установи чи організації є здійснення основної діяльності за рахунок бюджетних коштів, зокрема: державного або місцевого, а також частково можуть залучати кошти від надання послуг передбачених чинним законодавством. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності встановлює НП(С)БОДС 132 «Виплати працівникам». На закладі аналізу літературних джерел розкрито основні функції заробітної плати. Спираючись на законодавчі акти, висвітлено основні особливості оплати праці у вищих навчальних закладах.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють порядок нарахування та виплати оплати праці в суб'єктів державного сектору є Закон України «Про оплату праці», Кодекс законів про працю, Закон України «Про державний бюджет України», Постанови Уряду щодо оплати праці, Інструкції, розпорядження Кабінету міністрів України. На суб'єкти державного сектору, як і на всі юридичні особи, поширюється дія законів України «Про оплату праці», «Про відпустки», Кодексу законів про працю України, Інструкції Державної

служби статистики (Міністерства статистики), наказів та інструкцій інших державних органів щодо праці.

Фонд оплати праці суб'єктів державного сектору складається з трьох груп нарахувань – основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних і компенсаційних виплат. Основою організації оплати праці є тарифна система оплати праці. Її використовують для розподілу робіт залежно від їхньої складності, а працівників — залежно від їхньої кваліфікації та за розрядами тарифної сітки. Тарифна система оплати праці включає тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і професійні стандарти (кваліфікаційні характеристики). Формами оплати праці в суб'єкта державного сектору є почасова (погодинна) й відрядна.

Встановлено, що цифровізація обліку та внутрішнього контролю забезпечує перехід від традиційних паперових документів та ручного обліку до ефективних, швидких та безпомилкових процесів, що базуються на використанні сучасних інформаційних технологій. Вона покращує продуктивність та ефективність роботи, знижує час, затрачений на обробку інформації, та забезпечує більш точну та доступну звітність для різних зацікавлених сторін. Проаналізовано окремі програмні продукти для обліку, та документообігу запропоновані на ринку України.

В роботі проведено аналіз основних показників діяльності Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного. За аналізований період в університеті досліджується щорічне збільшення отриманих коштів по загальному та спеціальному фондах, що вказує на підвищення рейтингу навчального закладу та збільшення кількості потенційно зацікавлених здобувачів вищої освіти і високу якість освітніх послуг.

Організація бухгалтерського обліку в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного ведеться згідно наказу «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку», а облікова політика затверджена наказом «Про затвердження Положення про облікову політику Таврійському державному агротехнологічному університеті

імені Дмитра Моторного. Досліджено, що первинними і розпорядчими документами з обліку виплат працівникам коледжу є: накази (розпорядження) про прийняття на роботу, про надання відпустки, про припинення трудового договору (контракту), таблиць обліку використання робочого часу, розрахунково-платіжна відомість працівника, розрахунково-платіжна відомість (зведена), особова картка працівника, особовий листок по обліку кадрів, штатний розпис. В даному коледжі передбачені такі види доплат та надбавок: надбавка за вислугу років; надбавка за престижність праці; надбавка за високі досягнення у праці, класність, почесні та спортивні звання; доплата за особливі умови праці; доплата до рівня мінімальної заробітної плати; матеріальна допомога на оздоровлення.

Інформація про виплати працівникам в ТДАТУ у бухгалтерському обліку відображається на рахунку 65 «Розрахунки з оплати праці» з використанням субрахунків 6511 «Розрахунки із зарплати», 6516 «Розрахунки з членами профспілки за безготівковими перерахуваннями сум членських профспілкових внесків», 6518 «Розрахунки за виконавчими документами та інші утримання». Аналітичний облік нарахування й виплати виплат працівникам університету ведеться в розрізі кожного працівника, видів виплат і утримань. Інформація про виплати працівникам ТДАТУ знаходить своє відображення в фінансовій, бюджетній, податковій та статистичній звітності.

В університеті облік автоматизований за допомогою комп'ютерної програми BAS. Встановлено, що система характеризується обмеженою гнучкістю у налаштуванні складних і нестандартних схем оплати праці, недостатніми аналітичними можливостями для прогнозування витрат на персонал, а також обмеженою інтеграцією з іншими інформаційними системами університету. Крім того, ефективність використання BAS значною мірою залежить від своєчасності оновлень програмного забезпечення та рівня кваліфікації бухгалтерського персоналу.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що чинна організація бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці в ТДАТУ в цілому відповідає вимогам законодавства та забезпечує виконання основних облікових і

контрольних функцій. Водночас подальше вдосконалення інформаційного забезпечення, зокрема шляхом інтеграції BAS з сучасними аналітичними інструментами або впровадження більш гнучких ERP-рішень, сприятиме підвищенню ефективності обліку, податкового контролю та управління фондом оплати праці.

У роботі рекомендовано покращити організацію та методику обліку виплат працівникам ТДАТУ шляхом впровадження програмного продукту «Комплексні бюджетні системи». Доведено та обґрунтовано, що впровадження програмного продукту «Комплексні бюджетні системи» дозволяє не лише усунути недоліки існуючої системи BAS, а й забезпечити підвищення ефективності обліку, автоматизацію складних процесів нарахування заробітної плати, підвищення точності податкових розрахунків, а також поліпшення якості управлінських рішень щодо планування та використання бюджету університету. Реалізація цих рекомендацій створює передумови для системного вдосконалення бухгалтерського обліку та інформаційного забезпечення управління фондом оплати праці в ТДАТУ та підвищує загальний рівень цифровізації фінансових процесів бюджетної установи.

Слід відмітити, що вирішення наведених проблем щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам слід розглядати комплексно, а саме поетапно виходячи із послідовності облікового процесу, враховуючи інформаційні потреби управлінського персоналу та приписи нормативних актів із формування фінансової, податкової, спеціальної та статистичної звітності [57]. Новітні системи автоматизації обліку сприяють підвищенню продуктивності та прискоренню обробки даних, забезпечуючи оперативну інформацію для прийняття рішень.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20240101#Text>
2. Закон України «Про відпустки» від 15.11.96 №504/ 96-ВР. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кодекс законів про працю України, закон від 10.12.1971 № 322-VIII, із змінами і доповненнями. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
4. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі наказ МФУ (із змінами і доповненнями) URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja>
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 № 1541 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text>
6. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Мінфіну України від 31.12.2013 №1203. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Постанова КМУ № 1298 від 30 серпня 2002 р. № 1298 Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-%D0%BF/print>
8. ПОСТАНОВА від 26 грудня 2025 р. № 1749 Деякі питання оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1749-2025-%D0%BF#Text>
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI (із змінами) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 17, ст.121) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. №996 – XIV (із змінами) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
12. Про Державний бюджет України на відповідний рік: Закон України (із змінами) URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації креди-тування бюджету : наказ М-ва фінансів України від 12.03.2012 № 333 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12>.

14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо переліку підтверджених документів для реєстрації бюджетних зобов'язань та проведення платежів : наказ Держ. казнач. служби України від 29.04.2013 № 68 БД ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0068840-13>.

15. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі : наказ М-ва фінансів України від 12.10.2010 № 1202 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.

16. Про затвердження Порядку проведення оцінки виконання головним бухгалтером бюджетної установи своїх повноважень : наказ М-ва фінансів України від 01.12.2011 № 1537 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-11>.

17. Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання : наказ М-ва фінансів України від 08.09.2017 № 755 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17>.

18. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010р. №2464-VI (із змінами) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

19. Про затвердження Змін до Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики, затвердженого наказом Державного комітету статистики України від 12 січня 2011 року № 3 наказ Державної служби статистики України від 28.03.2023 № 124 (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0889-23#Text>

20. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ Постанова КМУ від від 28 лютого 2002 р. № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF#Text>

21. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 квітня 2023 року «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»: Указ Президента України № 227/2023 від 15 квітня 2023 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2272023-46525>

22. Про встановлення надбавки педагогічним працівникам закладів дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), вищої освіти, інших установ і закладів незалежно від їх підпорядкування: постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2011 р. № 373. Дата оновлення: 26.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2011-%D0%BF#Text> .

23. Про затвердження Порядку виплати надбавки за стаж наукової роботи: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 494. Дата оновлення: 14.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п#Text>

24. Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 № 100. Дата оновлення: 30.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-п#Text>

25. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери: постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 р. № 1298. Дата оновлення: 01.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-п#Text>

26. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації Розпорядження КМУ від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text>

27. Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ: наказ Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 р. № 557. Дата оновлення: 02.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05#Text>

28. Про затвердження Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти : наказ Міністерства освіти України від 15.04.1993 р. № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0056-93#Text>

29. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку : наказ Міністерства фінансів України від 13.01.2015 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text>

30. Положення про преміювання працівників університету http://www.tsatu.edu.ua/content/uploads/polozhennja_pro_premijuvannja_pracivnykiv.pdf

31. Статут Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

http://www.tsatu.edu.ua/wp-content/uploads/statut-tdatu_22-09-2022.pdf

32. Абросімова К.А. Облік виплат працівникам із застосуванням автоматизованих облікових систем. Студенський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. №1 (1). С. 68—70. DOI: <https://ep3.nuwm.edu.ua/>

33. Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах: Навч. Посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. – 312 с.

34. Боброва О.Г. Організація і стимулювання праці: навчально-методичний посіб. / О.Г.Боброва; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2016. – 145 с.

35. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посіб. / В. М. Тетеря, В. В. Іванченко, М. В. Подорожній та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ, навч.-наук. ін-т № 2, каф. соц. та економ. дисциплін. – Вінниця : ХНУВС, 2025. – 328 с. ISBN 978-617-8689-10-0

36. Васильєва В. Г. Сучасні проблеми автоматизації обліку в бюджетних установах: теоретичні та практичні аспекти В. Г.Васильєва, О. В. Коновалова, В. О. Коротченко. Економічний простір. 2018. № 138. С. 150-162. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/328>

37. Велієва В. О., Руденко С. В., Сусіденко О. В. Організація та контроль обліку фінансово-розрахункових операцій у бюджетних установах. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 10 (50). С. 725–737. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-725-736](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-725-736).

38. Гольцова С.М. Бухгалтерський обліку: Навч. посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2017. – 254 с.

39. Дудченко Н. І. Удосконалення обліку, аналізу і аудиту розрахунків з оплати праці в бюджетних установах . Фінансові ринки і цінні папери. 2019. № 15. С. 24-28.

40. Губарик, О. М., Макашова, Є. В., & Власенко, І. С. (2024). Оптимізація обліку та контролю розрахунків із заробітної плати в бюджетних установах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (15). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-15-09-02>

41. Гуцаленко Л. В., Білодон Д. Д. Прикладні програми для обліку розрахунків з оплати праці. Електронне фахове видання «Ефективна економіка». 2019. №5. DOI: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=729>

42. Дідик А.М., Лемішовський В.І. Бюджетні установи: облік, оподаткування та звітність: навч. посібник. Львів: Видавництво «Апріорі», 2017. 1168 с.

43. Дорошенко О. О. Актуальні питання автоматизації обліку заробітної плати у закладах вищої освіти .Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах глобалізаційних змін : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. 8 груд. 2022 р. М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, Ф-т обліку та податк. менеджменту [та ін.] ; Київ : КНЕУ, 2022. – С. 197–199.

44. Звіт ректора Кюрчева Сергія Володимировича щодо виконання цільових показників діяльності Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного за 2025 рік. http://www.tsatu.edu.ua/wp-content/uploads/zvit_rektora_tdatu_za_2025_rik.pdf

45. Конспект лекцій з дисципліни «Облік і звітність у бюджетних установах» для студентів за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 071 «Облік і оподаткування», С.П.Кудрицька, Павлоград, 2022. 166 с.

46. Лагун М.І. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств при визначенні його потенціалу. Формування ринкових відносин в Україні. 2017. № 9. С. 64-69.

47. Кравчук Н.В. Опорний конспект лекцій із дисципліни «Облік в бюджетних установах» для бакалаврів спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Тернопіль: ТНТУ імені І. Пулюя, 2019. 235 с.

48. Микола Сороколіт . АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ Й ОКРЕМІ ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ. Галицький економічний вісник, № 4 (89) 2024. <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/89/1330.pdf>

49. Михайлов М. Г., Телегунь М. І., Славкова О. П. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2019. 384 с.

50. Морєва О., Радченко Т. Оплата праці педагогічних працівників. *Кадровик*. 2017. № 3. С. 43-48.

51. Погріщук Б. В., Сисоєва І. М., Балазюк О. Ю. Облік і звітність у державному секторі економіки : навч. посіб. Тернопіль, 2023. 390 с.

52. Програмне забезпечення для бухгалтера. Автоматизація обліку. URL: <https://buhgalter911.com/uk/programmy/avtomatizaciya-ucheta/>

53. Сєвідова І. О., Велієва В. О. Статистичний аналіз фінансово-бюджетної звітності бюджетних установ у взаємозв'язку з банківською діяльністю. *Національні інтереси України*. 2025. № 9 (14). С. 802–814. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-9\(14\)-802-814](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-9(14)-802-814).

54. Скалюк Р.В. Концептуальні основи ефективної автоматизації процедур бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2015. № 3 (1). С. 95—102. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_3\(1\)20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_3(1)20)

55. Топ-12 українських сервісів з фінансового та складського обліку. URL: <https://h-profit.com/blog/top-12-ukrainskih-servisiv-z-finansovogo-ta-skladskogo-obliku/>

56. Система автоматизації обліку та управління ISpro. Офіційний сайт. DOI: <https://ispro.com.ua/>

57. Gamova, O. V., Kozachok, I. A., & Nikitiuk, A. V. (2019). Osoblyvosti obliku ta udoskonalennia kontroliu narakhuvannia zarobitnoi platy v biudzhethnii orhanizatsii [Features of accounting and improvement of control of extra charge of salary in the budgetary organization]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 2. doi: 10.32702/2307-2105-2019.2.30

58. Makarenko, A. P., & Katsay, K. O. (2020). Udoskonalennia audytu narakhuvannia zarobitnoi platy na pidpriemstvi [Improvement of the audit of payment at the enterprise]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 1, 40–45. doi: 10.32702/2306-6806.2020.1.40 [in Ukrainian].

59. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Офіційний сайт. <https://www.tsatu.edu.ua/buhhalterija>